

„KALEVALA“ SÕNASILBISTATISTILINE UURIMUS

A. AAVIK

MIT EINEM REFERAT :
WORTSILBENSTATISTISCHE UNTERSUCHUNG DES
„KALEVALA“

TARTU 1939

Eessõna.

Käesoleva statistilise uurimuse aluseks on E. Lönnrot'i poolt koostatud „Kalevala“ (viides stereotüpeerattu painos, Helsinki 1907), mis sisaldab kokku 22795 värssi.

Töös on kogu materjal jagatud kaheks osaks (tekstis I ja II) nii, et I pool koosneb 11398-st ja II pool 11397-st värssist. See jaotus on läbi viidud selleks, et kontrollida, kas I ja II pool annavad sarnaseid statistilisi resultate.

Töö metoodiliseks eeskujuks on olnud W. Anderson'i „Studien zur Wortsilbenstatistik der älteren estnischen Volkslieder“ (*), mille aluseks on Hurda „Vana Kannel II“ värssistik.

Nagu selles, nii on käesolevaski töös tehniline statistika koostatud esiteks kogu materjali, siis I ja II poole kohta eraldi, niihästi värsside arvu kui ka vastavate protsent-arvude suhtes. Samasugune statistiline kokkuvõte esitatakse ka iga värstitüübi juures eraldi.

Värstitüübid on liigitatud kõige pikema sõna järgi värssis, sealjuures ühtlasi silmas pidades ka silpide ja sõnade arvu. Eri-rühma moodustavad värstitüübid ainult kahesilbiliste sõnadega, missugune rühm antakse töö alguses eraldi.

Kui mingisse värstitüüpi kuulub kuni 0,2% „Kalevala“ värsside koguarvust (s. o. 1—45 v.), siis on välja kirjutatud kõik tekstid; 0,2%—1% (s. o. 46—227 v.) on antud tekstide nimestik + kahest värssist koosnev näide; üle 1% esinevate värsside puhul (s. o. 228 + x v.) antakse ainult kahest värssist koosnev näide.

Matemaatiliselt võimalike kombinatsioonide arvulised andmed on samuti võetud mainitud W. Anderson'i raamatust, ilma neid siin töös eraldi kordamata.

Skandeeritavad värssid on märgitud tärnikesega (*) vastava tüübi ees.

Töös ei ole piirdutud ainult „Kalevala“ värsimaterjali kohta saadud tulemuste esitamisega, vaid neid tulemusi on püütud võr-

*) Tekstis lühendatud: „Anderson“.

relda ka eesti rahvalaulude uurimustest saadud andmetega. Nii on käsitledavas materjalis 18-ne kõige sagedamini esineva värsitüübi puhul antud vastava tüübi asend esinemisjärjekorras ka eesti rahvalauludes.

Võrdlusmaterjaliks on olnud andmed Hurda „Vana Kannel II“ (tekstis VK) ja Veske „Eesti rahvalaulude“ (tekstis VER) kohta. Töö lõpus leiduvasse võrdlustabelisse on aga toodud ka eesti kunstrahvalaulude — G. Suitsu ja V. Ridala poeemide — kohta käivad andmed.

Peale puht-statistilise uurimise on püütud jälgida ka mõningaid muid nähtusi.

Nii on eriti tähelepanu pöördud sellele, kuidas „Kalevalas“ on täidetud soome värsimõõdu ortodoksaalreegleid, ja iga lahku mineku puhul reegleile mitte vastavad värsid välja kirjutatud, kusjuures on püütud leida ka põhjendusi ja motiive vigaste värs side esinemisele.

Skandeeritavate värsside puhul esineb üksikuid juhtumeid, kus värsijala languses (kaugemal esimest värsijalga) esineb pikk pearõhuline silp, mida pole aga veaks loetud, ja seda järgmistel põhjustel.

Reeglile mitte vastav pikk silp esineb ainult *ts*-, harvemini ka *sk*-, *tk*- ja *hk*-ühendilistes sõnades.

Nagu teada, on suurem osa „Kalevala“ runosid üles kirjutatud Karjala keelealalt. Sel murdealal aga allub *ts*-ühend teatavasti pikkusvaheldusele *ttš* ~ *tš* (*ttš* ~ *tš*), näit. *mettšä* ~ *me(tš)än*, kusjuures nõrga-astmeline kuju on afrikaadiline. Sellega on siis seletatav kirjakeelses kujus pika silbi esinemine värsijala languses kaugemal esimest värsijalga. Mitte alati aga ei esine seesugust vaheldust, sest kinnise silbi vokaali ees oleva *ts*-ga vorme leidub ka tõusus, seega pikaks silbiks käsitatuina *).

Sõna *itse* esineb kirjakeelselt pikasilbilisena värsijala languses ka siis, kui järgneb kinnine silp; et see sõna aga on karjala murdes teatavasti alati afrikaadiline (*i-(tš)e* **), siis on selline esindus arusaadav.

*) Vrd.: Heikki Ojansuu, „Karjala-aunuksen äännehistoria“ (Helsingissä 1918), lk. 167.

**) Vrd.: Y. H. Toivonen, „Zur geschichte der finnisch-ugrischen inlautenden affrikaten“ (Finnisch-Ugrische Forschungen XIX, 1928), lk. 137.

Ühendid *tk*, *sk*, *hk* on karjalas (mitte aga aunuses) samuti nõrgenenud kinnises silbis: *matata* ~ *matkoq*, *koski* ~ *kosen*, *rihki* ~ *rihkin* jne. *). Mõnes juhtumis aga esineb mõne mainitud ühendi püsimine kinnises silbis (*itkulle*). Need on vahest Lönnrot'i enda (või hiljem kellegi teise) poolt parandatud kirjakeelseiks, sest nagu teame, on Lönnrot „Kalevalas“ (eriti II väljaandes) teinud laulude üleskirjutustes mitmeid keelelisi ühtlustusi üldkeele (kirjakeele) heaks. Kui aga värsimõõt nõuab, on ta säilitanud ka karjala murdele omaseid jooni **).

Teiselt poolt on teada, et osa laule on Lönnrot'i poolt üles kirjutatud ka soomepoolse Karjala põhja- ja idapoolsemaist osadest (vt. K. Krohn, Soome-Eesti vanast rahvalaulust, lk. 20), missugusel murdealal *ts*-esindus on samuti lahkuminev üldsoomest. Selle kohta ütleb Setälä järgmist:

„(*ts*) *ht* on üldine kogu põhjapoolse savo murde alal, kuni Keuruuni ja Ätsärini läänes, samuti soomepoolse Karjala põhjaosades. See *ht* on kas täiesti väljaspool nõrgenemisjuhtumeid või on nõrgenenud nii, et kas *h* või *t* on kadunud. Näit. *mehtä*, gen. *mehtän* e. *metän*; *patas* e. *pahas*, gen. *pahtaan*; *ehin* e. *etin*, *ehtii*, jne.“ ***).

Skandeeritavate värsside puhul mainitakse ka alati nende vastavust soome skandeerimisreeglite nõudeile.

Töö lõpus esitatakse kokkuvõetult käesoleva töö põhjal saadud tulemused, nii skandeeritavate värsside üldarv ja protsent, liitsõnade suhteline esinemine jm.

Muidugi tuleb silmas pidada, et kõik statistilised protsentarvud ja teised käesoleva töö tulemused käivad Lönnrot'i eepose ja mitte ehtsate soome rahvalaulude kohta. Et aga peagu terve Lönnrot'i „Kalevala“ on ainult ehtsate rahvalaulude, rahvalaulu-osade ja -värsside mosaiik, kusjuures Lönnrot'i poolt on juurde luuletatud ainult 5 või natuke rohkem protsente värsside üldarvust, annab see uurimus ka ehtsate soome rahvalaulude värsitehnikast kaunis hea ettekujutuse.

*) H. Ojansuu, „Karjala-aunuksen äännehistoria“, lk. 26, 27 ja 29.

**) Ibid. lk. 163 ja 164; vrd. ka „Kalevala“ eessõna (II laitos, 1849).

***) E. N. Setälä, „Yhteissuomalainen äännehistoria“, lk. 172.

I. Värsitüübid ainult kaheasilbiliste sõnadega.

Matemaatiliselt võivad need olla kaheksa- ja kümnesilbilised, nelja- või viiesõnalised.

A. Kaheksasilbiline värsitüüp.

a. Neljasõnaline.

1. Tüüp 2222.

946 värssi (4,1%). I — 483 (4,2%); II — 463 (4,1%).

Näide:

Vilu mulle virttä virkkoi (I: 1, 65).

Eipä äiti ääntä kuulle (II: 24, 397).

Soome-eesti rahvalaulu värsimöödu-teooria järgi peaks see tüüp esinema kõige sagedamini meie rahvalauludes, aga nagu selgub, seisab ta esinemissageduselt alles viiendal kohal.

Eesti rahvalauludes vastavate uurimuste abil saadud tulemused räägivad selle tüübi kui oodatava ideaaltüübi kasuks rohkem; nimelt esineb VK-s tüüp 2222 teisel ja VER-s samuti teisel kohal. Eesti kunstrahvalauludes on see aga jälle pidanud nihekuma allapoole esinemissageduse järjekorras: Suitsul esineb kolmandal ja Ridalal viiendal kohal.

19 juhtumis on värsijala tõusus (kaugemal esimest värsjalga) lühike silp:

Uipi iät, uipi lännet (I: 1, 144).

Lenti iät, lenti lännet (I: 1, 183).

Olin kapo, neiti nuori (I: 5, 125).

Kylli oli Saaren neiti (I: 11, 21).

Tuoni minun tänne tuotti (I: 16, 183).

Antoi tuopin totta tehä (I: 21, 247).

Suku suuri, laji laaja (I: 24, 182).

Ellös tätä ennen syökö (II: 32, 31).

Etpä sinä sinne pääse (II: 38, 163, 165, 177).
 Soitti pojat, jotta piiat (II: 40, 296).
 Sekä pojat, jotta neiet (II: 41, 181).
 Taoit ennen, taoit eilen (II: 44, 16).
 Sa'a mettä, sa'a vettä (II: 45, 326).
 Mitä tehen metsä mieltä (II: 46, 463).
 Sa'a hyytä, sa'a jäätä (II: 48, 363).
 Kunne tulet tuosta läksi (II: 47, 217).
 Sata neittä, tuhat naista (II: 50, 91).

Värssides II: 45, 326 ja 48, 363 peaks õigupoolest olema pikk silp (saa'a), nagu see esinebki mujal; siin on tegemist arvatavasti ebajärjekindla üleskirjutamisega.

B. Kümnesilbiline värsitüüp.

a. Viiesõnaline.

2. Tüüp 22222.

2 värssi (0,01%). I — 2 (0,02%); II — puudub.

Kolme oli neittä niemen päässä (I: 4, 305).

Akka oli vanha vaipan alla (I: 8, 249).

II. Värsitüübid ainult ühesilbiliste sõnadega.

Niisuguseid tüüpe ei esine „Kalevalas“.

III. Värsitüübid ühe- ja kahesilbiliste sõnadega.

A. Kaheksasilbilised värsitüübid.

Need võivad olla viie-, kuue- või seitsmesõnalised.

a. Viiesõnalised.

Matemaatiliselt on siin võimalik moodustada kümme kombinatsiooni. Neist esineb käsiteldavas materjalis 3: 11222, 21122 ja 22112.

3. Tüüp 11222.

168 värssi (0,7%). I — 77 (0,7%); II — 91 (0,8%).

Näide:

Kuss' ei konsa kuuta nähnyt (I: 1, 299).

Jott' ei jälki jäällä tunnu (II: 24, 391).

I: 1, 299; 2, 75. 113; 3, 11. 165. 246. 290. 360. 376; 4, 129. 165. 207. 494. 498; 7, 9. 109. 155; 9, 61. 269. 277. 363. 441. 557; 10, 115. 235. 439; 11, 4. 57. 175. 291; 12, 72. 269. 273. 377. 479; 13, 13. 29. 121. 148; 14, 15. 207. 275; 15, 329. 330. 351; 16, 189; 17, 385. 461. 537. 591; 18, 415. 576. 635; 19, 23. 87. 96. 105. 149. 296. 304. 321. 333. 493; 20, 124. 613; 21, 301; 22, 83. 133. 179. 274. 495; 23, 299. 549; 24, 35. 219. 237. 319;

II: 24, 391. 401; 25, 59. 105. 345. 434. 442. 450. 459. 473. 495. 646. 648; 26, 135. 150. 182. 281. 319. 320. 719. 729. 739. 741. 745; 27, 87. 105. 392; 28, 193; 29, 59. 255. 399. 341. 469; 30, 89. 203. 447; 31, 255; 32, 301. 325. 429. 505. 519. 529; 33, 171. 179. 240; 36, 26. 239. 267; 38, 186. 210. 234. 342; 39, 57. 356. 371. 425; 40, 3. 47. 55. 77. 105. 323; 41, 14; 42, 119. 149. 321. 347. 357. 511; 43, 17. 27. 233. 431; 45, 79. 131. 178. 229. 281. 348; 46, 345; 47, 157; 48, 323. 337. 355; 49, 9. 77. 285; 50, 449. 470. 595.

Kuna see tüüp on „Kalevalas“ esinemissageduselt alles 19. kohal, on ta eesti rahvalauludes palju sagedam; nii VK-s k u u e n - d a l ja VER-s samuti k u u e n d a l kohal.

Kahes värsis on II värsijala tõusus lühike silp:

Vei ne ulos usta myöten (I: 7, 155).

Joit' ei nähä näillä mailla (I: 9, 441).

4. Tüüp 21122.

11 värssi (0,05%). I — 4 (0,04%); II — 7 (0,1%).

Mistä puist' on pirtti tehty (I: 21, 155).

Koirat ei ne koissa maanne (I: 22, 497).

Oven suuss' on ouot silmät (I: 23, 569).

Lässäp' on nyt muien lähtö (I: 24, 301).

Hyvä tääll' on mutson olla (II: 25, 339).

Hyvä täss' on ncien olla (II: 25, 343. 367).

Päältä on kuin päivän koite (II: 25, 666).

Laski pään on päältä olka (II: 27, 380).

Liät meill' on linnat täällä (II: 29, 111).

Tunsi maat on, tunsi rannat (II: 29, 455).

5. Tüüp 22112.

2 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 1 (0,01%).

Kovin äija, kun on kolme (I: 14, 420).

Mitäs tuosta, jos ma laulan (II: 50, 549).

b. Kuuesõnalisised.

15-st matemaatilisel võimalikust kombinatsioonist esineb siin ainult 1: 112112.

6. Tüüp 112112.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Vaan jos sitte siit' ei huoli (I: 24, 229).

c. Seitsmesõnalised

värsitüübid pole esindatud ühegi juhtumiga.

B. Üheksasilbilised värsitüübid.

Need on võimalikud viie-, kuue-, seitsme- või kaheksasõnalistena.

a. Viiesõnalised.

Matemaatiliselt võimalikust viiest kombinatsioonist esineb meie materjalis kolm: 12222, 21222, *22122.

7. Tüüp 12222.

43 värssi (0,2%). I — 25 (0,2%); II — 18 (0,2%).

Ei ole laulut lasten laulut (I: 3, 287).

Kun olet saava suuren sulhon (I: 3, 545).

Se oli surma nuoren neien (I: 4, 371).

Ei olé kokko suuren suuri (I: 7, 45).

Ei ole itku lapsen itku (I: 7, 175).

Tuo oli kaunis Pohjan neiti (I: 8, 1).

Et ollut suuri, etkä pieni (I: 9, 288. 296. 302. 308).

Kun sua hirvet suolla hieroi (I: 9, 297).

Kun oli voie päälle pantu (I: 9, 517).

En ole tuota ennen nähnyt (I: 11, 121).

En ole nähnyt enkä kuullut (I: 11, 122).

En ole vielä mointa syönyt (I: 17, 111).

Jonk' oli suussa suuri tieto (I: 17, 529).

Ei ole kuultu eikä nähty (I: 17, 555).

Mont' olen syönyt, monta juonut (I: 17, 589).

Ei ole hauki pienen pieni (I: 19, 225).

Eik' ole kokko pienen pieni (I: 19, 235).

Ei ollut suuri eikä pieni (I: 20, 19).

Ei ole tässä ennen kuultu (I: 21, 326).

Ei ole kuultu eikä nähty (I: 21, 327).

Kun oli kyllin häitä juotu (I: 22, 1).

Jost' oli rakki rasvan syönyt (I: 23, 810; II: 33, 55).

Ei ole tässä ennen ollut (II: 25, 221).

Eip' ole tässä ennen ollut (II: 25, 657).

Ei ole siinä miehen surma (II: 26, 165).
 Ei ole keiho suuren suuri (II: 30, 100).
 Jo oisi aika orjan syöä (II: 33, 61).
 Se oli meno nuoren naisen (II: 33, 291).
 Se oli surma nuoren miehen (II: 36, 343).
 Kun oli kuollut nuori nainen (II: 37, 7).
 Se oli kylki kyllä lämmin (II: 37, 189).
 Ku oli nuorta neittä vasten (II: 37, 191).
 Ei ole teissä puolta miestä (II: 40, 153).
 En ole mointa ennen kuullut (II: 41, 139).
 Jo oli sieltä Sampo saatu (II: 42, 327).
 Tuoss' oli purtta, kaksi purtta (II: 44, 41).
 Ei ole tuota ennen kuultu (II: 44, 283).
 Kut' oli vasten nuotta tehty (II: 48, 191).
 Kuu oli nousnut, päivä pääsnyt (II: 49, 397).

Ühes juhtumis on teise värsijala tõususe lühike pearõhuline silp (II: 33, 291). Kuues juhtumis (1: 9, 288. 296. 302. 308; 20, 19; II 33, 61) on kasutatud esimese värsijala oma soovi järgi täitmise võimalust: nimelt esineb siin värsijala languses pikk silp, nähtus, mis on „Kalevalas“ üsna haruldane (ainult teatavais tüüpides on märgata kalduvust selleks; selle üle pikemalt allpool).

8. Tüüp 21222.

26 värssi (0,1%). I — 8 (0,1%); II — 18 (0,2%).

Parta on eessä polven päällä (I: 2, 155).
 Mätäs on märkä maita vanhin (I: 3, 207).
 Mikä nyt sorti suuren äänen (I: 5, 200).
 Kupli nyt siellä kuusi vuotta (I: 6, 203).
 Lapset on laihat Saaren mailla (I: 11, 141).
 Kyllä mä sulle kyyin laitan (I: 17, 449).
 Mene jo myöten, myöty neiti (I: 22, 49).
 Emo on nähnyt suuren vaivan (I: 23, 473).
 Lähes nyt kohti näitä maita (II: 25, 23).
 Hyvän on sulho neien saanut (II: 25, 281).
 Kyllä mä siihen keinon keksin (II: 26, 137).
 Seki on surma lapsen surma (II: 26, 251).
 Kyllä mä siihen mutkan muistan (II: 26, 167).
 Kova on kokko kourin saa'a (II: 28, 63).
 Tiera on tehnyt kuulun kaupan (II: 30, 87).
 Poika ei puutu surman suuhun (II: 31, 197).
 Moni on kakku päältä kaunis (II: 33, 77).
 Millä nyt maksan naisen naurun (II: 33, 99).

Vilu on olla viltin alla (II: 35, 149).
 Äijä on yötä, tunti tuhma (II: 37, 17).
 Jänö on juosnut siitä poikki (II: 38, 188).
 Repo on juosnut siitä poikki (II: 38, 212).
 Hukka on juosnut siitä poikki (II: 38, 236).
 Ollut ei miestä eikä naista (II: 41, 173).
 Vielä mä tuohon mutkan muistan (II: 43, 105. 307).

9. Tüüp *22122.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Kuta sinun ei saaja saane (II: 25, 365).

I värsjalg loetakse siin kolmesilbiliselt vastavalt soome skandeerimisteooriale.

b. Kuuesõnalised.

Matemaatiliselt võimalikust 20-st kombinatsioonist esineb siin kaks: 111222 ja 122112.

10. Tüüp 111222.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Jo silt' on siikä silmät syönyt (I: 15, 289).

Esimest värsjalga täitvad kolm silpi ei kuulu samasse sõnasse vastavalt soome värsireegleile.

11. Tüüp 122112.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Jo olen uinut yöt ja päivät (II: 29, 437).

c. Seitsmesõnalised

ja

d. Kaheksasõnalised

värsitüübid sellest liigist ei ole esindatud, samuti mitte

C. Kümnesilbilised värsitüübid.

IV. Värsitüübid kuni kolmesilbiliste sõnadega.

A. Kaheksasilbilised värsitüübid.

Matemaatiliselt võimalikud on siin kolme-, nelja-, viie- või kuuesõnalised värsitüübid.

a. Kolmesõnalised.

Matemaatiliselt võimalikest kolmest kombinatsioonist esinevad kõik: *233, *323 ja *332.

12. Tüüp *233.

3824 värssi (16,8%). I — 1874 (16,4%); II — 1950 (17,1%).

Näide:

Sanat suussani sulavat (I: 1, 7).

Salot ilveksen samota (II: 24, 384).

Esinemissageduselt on see tüüp käsiteldavas materjalis teisel kohal (võrdluseks antagu siin vastavad arvud eesti materjalide kohta: VK-s on sel tüübil viies ja VER-s kolmas koht).

Kui eesti rahvalaulude puhul võidi veel kahelda skandeeritava ettekandmisviisi vanemuses või selle üheaegses eksisteerimises mitteskandeeritavaga (Zeiger, Paukson), — seal esineb kõnealuseis värssides kohati eksimusi soome pikkusreeglite vastu (vrd. Anderson lk. 48—53), — siis soome rahvalaulude (resp. „Kalevala“) puhul ei saa selle eksistentsis üldse olla kahtlust, sest ainult skandeeriva ettekandmise puhul võib siin nentida täielikku kooskõla soome reeglitega. Kui aga lugeda nii, et sõnarõhk langeks kokku meetrilise rõhuga, ei vastaks ükski värss soome pikkusreegleile!

Vigaseks pole siin loetud ka neid värse, kus kirjakeele nõudeile kohandatud tekstis esineb pikk pearõhuline silp kolmanda värsijala languses seal, kus karjala murde järgi oleks lühike silp vastavalt soome skandeerimisteooriale (vt. Eessõna, lk. 4 ja 5).

See nähtus esineb 23 juhtumis:

Läksin marjahan metsälle (I: 4, 139; II: 35, 219).

Laski virkkua vitsalla (I: 8, 213. 238. 260; 10, 7; 12, 305. 332; II: 26, 551).

Veti virkkua vitsalla (I: 11, 316; 14, 355).

Kahen puolesi katsellut (I: 22, 66).

Iski virkkua vitsalla (II: 26, 421. 499; 35, 101).

Karjan mentyä metsälle (II: 32, 32).
 Syö'ös sieniä metsästä (II: 32, 401).
 Vielä itkenet itseki (II: 33, 127).
 Läksi marjahan metsälle (II: 34, 213).
 Kalat liivaksi litsotti (II: 35, 58).
 Lähen miehistä metsälle (II: 46, 51).
 Otti hampahat otsolta (II: 46, 545).
 Kaste kantajan otsasta (II: 49, 66).

Värsis II: 33, 127 esineb kolmanda värsijala languses pikk pearõhuline silp (*it-*), *ts*-ühendilises sõnas lahtises silbis; et aga *itse*-sõna on karjala murdes alati afrikaadiline, siis on seegi nähtus seletatav murdelise kujuga.

26 juhtumis (0,7%) on kolmesilbiline teine sõna liitsõna (1 + 2 silpi):

Lautui lakkapäät petäjät (I: 2, 36).
 Nousi koivupuut noroilla (I: 2, 37).
 Laulqi laukkipään hevosen (I: 3, 309).
 Pilven pystypää kokaksi (I: 3, 320).
 Mikä vastasään meniä (I: 3, 388).
 Läpi länkiluun lihoista (I: 6, 181).
 Nouse kynkkäluun nenille (I: 7, 92).
 Lausui lakkapuun takoa (I: 8, 266; 12, 320).
 Karhun kantapään sioille (I: 9, 124).
 Lausui lakkapää petäjä (I: 10, 152).
 Leppä leukaluun nenässä (I: 17, 63).
 Latvoin lakkapäät petäjät (I: 17, 428; II: 32, 290).
 Kokon kynkkäluun nenille (I: 19, 194).
 Pähän lakkapään petäjän (I: 19, 292).
 Oisin eeskipäin elellyt (I: 23, 642).
 Lauloi lakkapäät petäjät (I: 23, 756).
 Kunnes purjepuu näkyvi (II: 29, 389).
 Itki purjepuun alaista (II: 29, 393).
 Nouse purjepuun nenähän (II: 43, 29).
 Nousi purjepuun nenähän (II: 43, 39).
 Lenti purjepuun nenähän (II: 43, 182).
 Puhui purjepuun nenästä (II: 43, 222).
 Joka umpiluut lukisi (II: 46, 535).
 Itse umpiluut lukevi (II: 46, 541).

Huvitav juhtum on järgmine, kus kompoositumi liitosade vahele on paigutatud teine sõna, nähtavasti vältimaks lühikese pearõhulise silbi sattumist värsijala tõusu ja samasuguse pika silbi sattumist värsijala langusesse:

Ero- juotuna oluet (I: 24, 322).

Samasugust võimalust on kasutatud paaris teiseski kohas (vt. allpool).

* 13. Tüüp *323.

867 värssi (3,8%). I — 435 (3,8%); II — 432 (3,8%).

Näide:

Mieleni minun tekevi (I: 1, 1).

Vietteli ve'en kalasen (II: 24, 486).

Esinemissageduse järjekorras on sel tüübil siin seitsmes koht, huvitaval kombel samuti kui VK-s. VER-s on see tüüp ka h e k s a n d a l kohal, nii et selle esinemine on niihästi soome kui ka eesti rahvalauludes peaaegu võrdne.

Kõne all olevas tüübis ei esine eksimusi soome skandeerimisreeglite vastu. Küll aga leiame siin jälle rea värse, kus *ts*-, *sk*- ja *hk*-ühendilised sõnad, millest juba eespool on juttu olnud, on sattunud värsijala langusesse:

Hevonen kosken kivistä (I: 3, 480).

Löytyne sitä metsässä (I: 13, 99).

Uhallä metsän ajohon (I: 13, 265).

Mieliksi metsän emännän (I: 14, 9).

Mielikki, metsän emäntä (I: 14, 45. 255; II: 32, 241; 46, 57. 379. 407. 419. 477).

Mieluisan metsän emännän (I: 14, 72).

Mintähen, metsän emäntä (I: 14, 106).

Itsensä metsän emännän (I: 14, 127).

Ehtoisan metsän emännän (I: 14, 128).

Mimerkki, metsän emäntä (I: 14, 217).

Miellytti metsän emännän (I: 14, 235).

Itsenki metsän isännän (I: 14, 236).

Korcaa minä itseki (I: 23, 780).

Pelätä metsän petoja (II: 25, 562).

Tahikka tähkän olesta (II: 27, 383).

Suorihe kasken ajohon (II: 31, 261).

Mielikki, metsän miniä (II: 32, 89).

Otsonen, metsän omena (II: 32, 315; 46, 63).

Kuippana, metsän kuningas (II: 32, 493).

Metsähän metsän omaksi (II: 38, 265).

Itseki metsän emäntä (II: 41, 63).

Oisinko itse perässä (II: 42, 270).

Yhestä vatsan väestä (II: 45, 157).

Tullessa otson tuville (II: 46, 261).

Polvilla metsän emännän (II: 46, 414).

Ikävä itsen Ukonki (II: 47, 50).

Kahes juhtumis (I: 23, 780; II: 42, 270) on lahtise silbi *ts* sattunud värsijala langusesse, mis on aga murdeliselt õige (vt. lk. 4).

14. Tüüp *332.

898 värssi (3,9%). I — 393 (3,4%); II — 505 (4,4%).

Näide:

Vanheni sanoihin Sampo (I: 1, 47).

Hangella hamosen toimi (II: 24, 393).

Esinemissageduse järjekorras on see tüüp kuuendal kohal. Eesti rahvalauludega võrreldes on kõne all oleva tüübi esinemine siin üsna sage (VK-s neljateistkümnendal ja VER-s kümnendal kohal).

Soome skandeerimistooria vastu ei esine ühtegi eksimust. 4 juhtumis esineb sama nähtus, mis kahe eelmise tüübi puhul, nimelt satub värsijala langusesse pikk pearõhuline silp, tingituna ts-ühendiliste sõnade murdelise kuju asendamisest kirjakeelsega:

Miehittä metsässä käyvät (I: 3, 371).

Paksumpi patsasta portin (II: 26, 620).

Korea kutsuttu vieras (II: 27, 199).

Otatti otsolta turkin (II: 46, 300).

13 juhtumis on esimene sõna liitsõna. 7 juhtumis on see 2 + 1 silpi:

Kuolasuu kovalla säällä (I: 3, 160).

Simasuu Tapion neiti (I: 14, 68).

Vesikyyn ve'estä nosti (I: 14, 407; 15, 579).

Kivenpuu käkenä kukkui (I: 19, 443).

Perimies perältä lausui (II: 35, 21).

Emäpuun iloa uutta (II: 44, 174).

6 juhtumis on kompoositum 1 + 2 silpi:

Suovieret sulalle voille (I: 14, 172).

Kuu-kulta, Jumalan luoma (I: 15, 163).

Suovieret sulaksi meeksi (II: 32, 127).

Maailma isoksi täytyi (II: 42, 292).

Kuukauet kujaisten suussa (II: 46, 210).

Kuu-kulta, kivistä pääsit (II: 49, 407).

Kõigis neis kuues värsis esineb esimese värsijala languses pikk silp liitsõna teises liitosas (vrd. ka tüübid *1223, *1232 ja *125, kus sama nähtus esineb üsna sageli).

b. Neljasõnalised.

18-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb käsitledavas materjalis 10: *1133, *1313, *3113, *1223, *1232, *1322, *2123, *2132, *2213, 3122.

15. Tüüp *1133.

264 värssi (1,2%). I — 142 (1,2%); II — 122 (1,1%).

Näide:

Kun ei tuotane olutta (I: 1, 95).

Jos ma kulmilla kujerran (II: 24, 399).

Esinemissageduse järjekorras evib kõne all olev tüüp kaheksateistkümnenda koha (eesti rahvalauludes esineb see tüüp sagedamini: VK-s on sel 12. ja VER-s 15. koht).

Siin on eranditult kõigis värssides täidetud soome pikkusreegleid. — Ühes juhtumis on 3. sõna komposiitum 2 + 1 silpi:

Ne on partasuun urohon (I: 3, 289).

16. Tüüp *1313.

44 värssi (0,2%). I — 23 (0,2%); II — 21 (0,2%).

Suin lumehen, päin vitihin (I: 3, 47).

Sen sikäli, tuon tākäli (I: 3, 280).

Ei sukeu suu teräksen (I: 9, 204).

Ei isosi, ei emosi (I: 9, 329).

Ei pajoa, ei paletta (I: 10, 286).

Suin sytehen, päin savehen (I: 12, 139).

Vaan minäpä, mies mokoma (I: 12, 165).

Suon selillä, maan navoilla (I: 12, 493; II: 46, 447).

En parasta, en pahinta (I: 13, 11).

En pisintä, en lyhintä (I: 13, 12).

Luo hopea luun lomahan (I: 15, 361).

Teet paremmin, kun paloat (I: 17, 594; II: 48, 273).

Mies rehevä reen perässä (I: 18, 607).

Tuo osasi noin sanoa (I: 18, 636).

Ei siniset, ei punaiset (I: 21, 214).

Kuin syksyisen yön sylihin (I: 22, 161).

Kuin syksyinen yö pimeä (I: 22, 181).

Kuin sanelen, kuin puhelen (I: 22, 246; 23, 214; 24, 10).

Voi isoni, voi emoni (I: 22, 415; II: 35, 275).

Pää parempi, luo lujempi (I: 22, 458).

Suun kivistä, pään savesta (I: 23, 687).

Niin sinusta mies tulevi (II: 26, 413).

Luut lihoista, päät kaloista (II: 27, 134).

Sen sutosen suun e'essä (II: 27, 232).

Tuon reposen suun e'essä (II: 27, 252).

Mun, poloisen, pään varalle (II: 28, 155).

Jo lähenki, jo pakenen (II: 29, 10).

Puut punalle, maat sinelle (II: 29, 580).

Suo sorahti, maa järähti (II: 34, 15).
 Suun savesta, pään kivistä (II: 36, 76).
 Pään kivistä, suun savesta (II: 36, 98, 120).
 Niin sovitti suun soresan (II: 37, 155).
 Vai vetehen veen omaksi (II: 38, 266).
 Veen isäntä, vuon alio (II: 40, 56).
 Ei kivellä, ei haolla (II: 40, 118).
 Ken lipiksi, ken tupeksi (II: 44, 121).
 Mun, poloisen, pään menoksi (II: 44, 137).
 Jos olisi kuun kehänen (II: 47, 119).

Selle tüübi puhul on prof. Anderson oma uurimuses (vt. lk. 64 ja 190) fikseerinud statistilise reegli, mille järgi esimese värsipoole täitmine 1 + 3-silbilise sõnaga on ebanormaalne nähtus; kui esineb, siis rõhutab värsi parallelismi. Meie materjalis ei ole selle tüübi esinemisprotsent palju suurem, aga kui juurde arvata sarnased tüübid (*1322 — 88 värssi ja *134 — 349 värssi), siis selgub, et see kombinatsioon polegi väga haruldane (kokku 481 värssi — 2,1%).

32 juhtumist esineb parallelism (välja arvatud vahest värsid I: 12, 165, I: 17, 594 ja II: 48, 273, kus parallelism esineb ainult vormiliselt, mitte sisuliselt).

17. Tüüp *3113.

8 värssi (0,04%). I — 6 (0,05%); II — 2 (0,02%).

Miksipä on tuo jätetty (I: 2, 268, 363).
 Siksipä on tuo jätetty (I: 2, 272, 366).
 Hevosell' on pää parempi (I: 22, 457).
 Kuulesta, ma kuin sanelen (I: 24, 9).
 Leikkasip' on pään maolta (II: 49, 265).
 Siitapä nyt tie menevi (II: 50, 615).

4. sõna lühike algsilp vastab soome skandeerimisteooriale.

18. Tüüp *1223.

360 värssi (1,6%). I — 183 (1,6%); II — 177 (1,6%).

Näide:

Ei ole sitä urosta (I: 2, 97).
 Jo sepon koti näkyvi (II: 24, 523).

Esinemissageduselt on käesolev tüüp kuueteistkümnes (eesti rahvalauludes esineb seda rohkem: VK-s on 11. ja VER-s 7. kohal).

8 juhtumis ei näi värss mitte kooskõlas olevat soome pikkusreeglitega:

Oi mielu metsän emäntä (I: 14, 135).

Ei ole sitä metsässä (II: 25, 359).

Noin sanon minä itseki (II: 30, 466; 32, 184).

En laula metsän omaksi (II: 38, 267).

Ei ollut sitä metsässä (II: 41, 32).

Mi oli metsän eläintä (II: 44, 293).

Jo otan nenän otsolta (II: 46, 509).

Siin ootaksime kolmes juhtumis (I: 14, 135; II: 38, 267; 44, 293) kolmandas sõnas lühikest ja viies ülejäänud juhtumis neljandas sõnas lühikest algsilpi; aga nagu juba eespool nägime, on need ebareeglipärasused tingitud murdelisest nähtusest.

Huvitav on aga see seik, et kõne all olevas tüübis väga sageli esimese värsijala languses esineb pikk pearõhuline silp, nimelt kokku 223 juhtumis (61,9%). See on tähelepandav selle poolest, et nii rohke pika silbi esinemine esimese värsijala languses tuleb ette ainult teatavais üksikuis tüüpides (peale käesoleva veel tüüpides *1232 ja *125), kuna muidu seda väga harva leidub.

19. Tüüp *1232.

455 värssi (2,0%). I — 250 (2,2%); II — 205 (1,8%).

Näide:

Ne minä kerälle käärin (I: 1, 71).

Ei uros hätäille noita (II: 26, 109).

Esinemissageduse järjekorras on sel tüübil kümnes koht (VK-s 22. ja VER-s 12. koht).

Siin, samuti kui eespool, esineb mitu värssi, milledes *ts*-ühendist tingitud pikk silp esineb värsijala languses, mida aga ei loeta veaks, sest murdes on siin reeglipärane lühike silp:

Kuin mitä itseki tiesi (I: 3, 29).

Kun ennen kävin metsässä (I: 14, 113).

Ei sua kutsuttu sinne (II: 26, 87).

Niin otso valansa vannoi (II: 46, 413).

Muidu ei esine ühtegi kõrvalekaldumist reegleist; ainult võiks jälle märkida, et suures osas värssides (kokku 260 juhtumis — 57,1%) on esimese värsijala languses pikk pearõhuline silp.

20. Tüüp *1322.

88 värssi (0,4%). I — 39 (0,3%); II — 49 (0,4%).

Näide:

Veen emonen, ilman impi (I: 1, 196).

Jää hyvästi, järven rannat (II: 24, 467).

I: 1, 196. 218. 250. 303; 2, 59; 3, 237; 4, 16. 22. 96. 108; 9, 130; 10, 423; 11, 319; 12, 30. 144; 14, 102. 445; 15, 131; 16, 61. 136. 163. 277. 279. 334; 19, 38. 223. 298; 22, 180. 201. 237. 325. 463; 23, 352. 365. 711. 818; 24, 59. 291. 353;

II: 24, 467; 25, 60. 120. 321. 346. 381. 464; 26, 27. 51. 247. 293; 27, 196; 28, 137; 29, 18. 120. 293; 30, 228; 32, 399, 544; 33, 268; 35, 25. 190; 36, 135; 37, 141. 156; 38, 192. 216. 240; 41, 78. 112; 43, 71. 96. 167. 177. 335. 371; 44, 20; 45, 231; 46, 132. 293; 48, 217; 49, 57. 121. 150. 151. 153. 169. 189; 50, 163.

Kõigis juhtumeis on kolmanda ja neljanda sõna algsilp p i k k vastavalt soome pikkusreegleile.

Huvitav on asjaolu, et VK-s see tüüp täiesti puudub ja VER-s on esindatud ainult viie värsiga.

21. Tüüp *2123.

121 värssi (0,5%). I — 68 (0,6%); II — 53 (0,5%).

Näide:

Jääpi mies meren varahan (I: 1, 327).

Kenpä toi tämän valehen (II: 25, 115).

I: 1, 327; 3, 171. 475; 4, 333. 341. 349. 357. 444; 5, 108. 174; 6, 230; 8, 86; 9, 337; 10, 103; 11, 11. 301. 337. 382; 12, 180; 13, 150; 15, 102. 356; 16, 31. 148. 213. 248. 305; 17, 123. 323. 324. 425. 451; 18, 141. 156. 171. 193, 641; 19, 485; 20, 107. 165. 417; 21, 37. 253. 341; 22, 61. 121. 146. 215. 263. 473. 493; 23, 17. 221. 471. 531. 635. 649. 772; 24, 16. 118. 129. 138. 147. 218. 281. 282. 333. 337. 347;

II: 25, 115. 219. 231. 336. 493. 543. 555; 26, 253. 449. 549; 27, 17. 59. 95. 344. 394; 28, 19. 181. 266; 29, 131. 326. 473; 30, 213. 269. 409; 31, 57. 184. 243; 32, 354; 34, 19. 61. 77. 105; 37, 16; 38, 47. 89. 129; 39, 45. 365. 379; 42, 427; 43, 203. 273; 45, 147. 215. 255; 46, 202. 521; 47, 115; 48, 303; 50, 31. 215. 243. 561.

Eesti rahvalauludes esineb see tüüp üsna sagedasti: VK-s esinemissageduselt 8. kohal ja VER-s 9. kohal. „Kalevalas“ aga on sel alles 21. koht.

Kahes juhtumis satub *ts*-ühendilise sõna läbi pikk pearõhuline silp värsijala langusesse:

Menenp' on otsan hyvvyllle (I: 18, 641).

Otan ma otsan otsolta (II: 46, 521).

Neljas juhtumis on teise värsijala languses pikk pearõhuline silp:

Terve kuu, terve kuningas (II: 25, 219).

Pi'it häät häijyn tavalla (II: 27, 95).

Lienen mies viien veroinen (II: 31, 243).

Koske sen lehmän nisähän (II: 50, 31).

22. Tüüp *2132.

386 värssi (1,7%). I — 187 (1,6%); II — 199 (1,7%).

Näide:

Siihen sai sileät rannat (I: 1, 270).

Otti tuo omenan meiltä (II: 24, 485).

Esinemissageduselt on see tüüp neljateistkümmes (VK-s 20. ja VER-s 18. kohal).

Neljas juhtumis on teise värsijala languses pikk silp (murdelisest seisukohast reeglipärane):

Otan ma otsolta korvan (II: 46, 513).

Otan ma otsolta silmän (II: 46, 517).

Otan ma otsolta turvan (II: 46, 525).

Otan ma otsolta kielen (II: 46, 529).

23. Tüüp *2213.

475 värssi (2,1%). I — 211 (1,9%); II — 264 (2,3%).

Näide:

Yksin meillä yöt tulevat (I: 1, 105).

Lähen tästä, kuin lähenki (II: 24, 387).

Esinemissageduselt on see tüüp kümne dal kohal (VK-s 16. ja VER-s 13. kohal).

Ühes juhtumis esineb kolmanda värsijala languses pikk silp (vrd. eespool seletusi *ts*-ühendi puhul):

Syöta lasta, syö itseki (II: 31, 220).

Värsis II: 38, 308 esineb teise värsijala tõusus lühike pearõhuline silp:

Jotta sanon, kuin sanonki.

24. Tüüp 3122.

16 värssi (0,1%). I — 11 (0,1%); II — 5 (0,04%).

Seitsemän on heinän päästä (I: 9, 228).
 Jumalass' on juoksun määrä (I: 9, 583).
 Kamala on kaksi naista (I: 12, 121).
 Sorea on suonten vaimo (I: 15, 315).
 Mitenkä mä sinne pääsen (I: 15, 491).
 Himmene nyt, Hien hurтта (I: 17, 245).
 Valjasta nyt viljo varsa (I: 18, 383).
 Kummallenp' on mielit mennä (I: 18, 611).
 Talvinen on päivä musta (I: 22, 182).
 Varikselt' on varren saanut (I: 23, 677).
 Kuulesta, sa Pohjan poika (II: 27, 340).
 Mitenkä mä sinne pääsnen (II: 34, 139).
 Sanomiks' on saukko saatu (II: 46, 173).
 Lippasi kuin liinan päitä (II: 49, 229).

Kahes juhtumis on esimene sõna kompoositum 2 + 1 silpi:

Ikipuol' ei ilman virka (I: 18, 533).
 Kunnepäin on päätä käänti (II: 29, 227).

c. Viiesõnalised.

20-st matemaatilisel võimalikust kombinatsioonist esineb käsiteldavas materjalis 4: *11123, *11132, *11213 ja *21113.

25. Tüüp *11123.

14 värssi (0,1%). I — 5 (0,04%); II — 9 (0,1%).

Kuin on nyt tätä nykyä (I: 1, 163).
 Onp' on tuo kala kalanen (I: 5, 61).
 Ja kun ei sitä totelle (I: 17, 299).
 Jo nyt sain sa'an sanoja (I: 17, 617).
 Kuin ma saan nähä omani (I: 19, 12).
 Niin on, kuin sanoi emonsa (II: 26, 447. 509).
 Niin on, kuin sanoi emoni (II: 26, 597).
 Kun ei nuo piot paranne (II: 27, 288).
 Niin on, niin, emo poloinen (II: 30, 419).
 Ei kuin nyt tätä nykyä (II: 30, 433).
 Ei se saa sinä ikänä (II: 34, 243).
 Niinp' on, niin sanoi mokomin (II: 50, 287).
 Niin miks' ei runo väsyisi (II: 50, 525).

Neljanda ja viienda sõna lühike algsilp on vastavuses soome skandeerimisteooriaga.

26. Tüüp *11132.

35 (0,2%). I — 21 (0,2%); II — 14 (0,1%).

Eip' on maa väkeä puutu (I: 2, 305).
 Kun ei lie minulla mieltä (I: 3, 257).
 Jo ma tuon itseki tieän (I: 7, 198).
 Kun ma uin omilta mailta (I: 7, 255).
 Kun ei lie minusa miestä (I: 9, 393).
 Siin' on pää hyvänsi pilkan (I: 11, 91).
 Jos en oo su'ulta suuri (I: 11, 277).
 Niin miks' et minua laula (I: 12, 482).
 Kunn' on et kehanne itse (I: 14, 57).
 Sen mä tein pahinta työtä (I: 14, 416).
 Kunn' on et sanone tuota (I: 15, 79).
 Kun en saa sanoja kuulla (I: 17, 519).
 Jos en saa tosia kuulla (I: 18, 187).
 Suu sen on satoa syltä (I: 19, 237).
 Vaikk' ei tuo ve'että synny (I: 20, 141).
 Jos ei muut lihavat laula (I: 21, 298).
 Vaan en nyt sanoa saata (I: 21, 343).
 Ei se nyt jokena juokse (I: 21, 347).
 Tok' ei muut muretta tunne (I: 22, 167).
 Niin kun tuo tulevi tuolta (I: 23, 695).
 Jo ma tuon tulosta tunsin (I: 23, 697).
 Muut ne ei minua tunne (II: 24, 437).
 Ken nyt vie ve'elle meitä (II: 24, 489).
 Niin miks' en minäki laula (II: 25, 433. 441. 449).
 Mist' on pää pahalle pantu (II: 26, 737).
 Vaan en nyt iällä tällä (II: 34, 87).
 Jos ma sun vesille työnän (II: 39, 230).
 Vaan ei nyt, nykyisin aion (II: 42, 229).
 Vaan kun lie vihattu vieras (II: 46, 185).
 Kun tuo ei vioille saisi (II: 46, 411).
 Jo nyt on kalainen karja (II: 48, 184).
 Kun ei kuu kivistä pääsne (II: 49, 207).
 Kunn' on kyyt oluen juovat (II: 49, 263).

Neljanda sõna lühike ja viienda sõna pikk algsilp vastavad
 soome pikkusnõudeile. Värsis I: 7, 198 on pikk silp teise värsi-
 jala languses, tingituna murdelisest nähtusest.

27. Tüüp *11213.

13 värssi (0,1%). I — 9 (0,1%); II — 4 (0,04%).

Mink' on niitti, sen haravoi (I: 2, 65).
 Ne on kullat kuun ikuiset (I: 3, 421).
 Se on seppo sen mokoma (I: 7, 333).

Noin on lausui ja pakisi (I: 8, 168).
 Kun et tyy'y, niin tyrehy (I: 9, 377).
 Josp' on mulla suu suloinen (I: 9, 513).
 Kun ei kuulu jo tulevan (I: 15, 5. 112).
 Kuin on tikka puun kylessä (I: 19, 460).
 Tuoss' on kutsut kuun ikuiset (II: 26, 93).
 Viel' on kynnet kyyn veressä (II: 26, 265).
 Loi ne maahan maan hyviksi (II: 27, 175).
 En mä noissa noin asuisi (II: 32, 451).

Kolmanda sõna pikk ja viienda sõna lühike algsilp on kooskõlas soome skandeerimisreeglitega.

28. Tüüp *21113.

1 värss (0,01%). I — ei ole; II — 1 (0,01%).

Kenen muun, kun ei emonsa (II: 34, 220).

Viienda sõna lühike algsilp vastab pikkusnõudele.

d. Kuuesõnalised

värsitüübid ei ole esindatud ühegi värsiga.

B. Üheksasilbilised värsitüübid.

Matemaatiliselt võivad need olla kolme-, nelja-, viie-, kuue- või seitsmesõnalised.

a. Kolmesõnaline.

Ainuke matemaatiliselt võimalik kombinatsioon on siin *333.

29. Tüüp *333.

26 värssi (0,1%). I — 13 (0,1%); II — 13 (0,1%).

Veäite syrjähän vähäisen (I: 3, 119).
 Mitäpä kummasti kuletki (I: 3, 497).
 Sanoipa Untamo unensa (I: 5, 21).
 Otatko kultia kypärin (I: 7, 301).
 Olipa aikoa vähäinen (I: 9, 67).
 Vaskinen vasara käessä (I: 9, 111).
 Tokipa rientäen tulisit (I: 14, 429).
 Olihan oikea vasikka (I: 20, 20).
 Tahikka kaasolle taritse (I: 23, 51).
 Eläkä orsia unoha (I: 23, 210).
 Eläkä ähkeä isosti (I: 23, 289).
 Eläkä aitasta epeä (I: 24, 152).

Eläkä korvia koseta (I: 24, 252).
 Lähetkö ilveksen ajohon (II: 26, 60).
 Olipa pikkuista pitempi (II: 27, 301; 49, 219).
 Muistatko muinaista sotoa (II: 28, 55).
 Oletko voitettu orihin (II: 28, 91).
 Tahikka lehtohon lepäksi (II: 28, 204).
 Panenko aitojen panohon (II: 31, 307).
 Panenko puimahan rukihit (II: 31, 343).
 Eläkä vatsahan valahan (II: 35, 349).
 Eläkä jalkoihin jaloihin (II: 38, 88).
 Tahikka tau'illa tapata (II: 45, 19).
 Eläkä vaimoja varoa (II: 46, 271).
 Olipa tuhkia läjänen (II: 48, 23).

Nagu teada, ei või kolmesilbiline sõna soome ortodoksaalreeglite järgi täita esimest värsijalga. Käsiteldavas materjalis esinev 26 värsist koosnev erandrühm (vt. ka tüübid 324, 3222, *3123, *3132, *3213) on selle poolest huvitav, et esimeses värsijalas esinev kolmesilbiline sõna peagu kõigis juhtumeis pole mitte harilik lihtsõna, vaid on moodustunud kolmesilbiliseks liitpartikli kaudu (*-pä, -hän, kä, -kõ*).

Värssides I: 3, 119; 9, 111; 23, 51; II: 28, 204; 45, 19 on kolmesilbiline sõna harilik lihtsõna.

Värsis I: 9, 111 algab 2. sõna ebareeglipäraselt lühikese silbiga.

b. Neljasõnalised.

16-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 10: *1233, *1323, *2133, *3123, *3132, *3213, *2223, *2232, *2322 ja 3222.

30. Tüüp *1233.

61 värssi (0,3%). I — 32 (0,3%); II — 29 (0,3%).

Näide:

Jo olen joutunut johonki (I: 1, 155).

Ei ole kiirettä kivelle (II: 25, 369).

I: 1, 155; 2, 197; 3, 103. 120. 139. 185; 5, 45; 7, 40. 79; 9, 131. 201. 453; 10, 107. 137. 277. 285; 11, 17. 113. 161; 12, 13. 21. 37. 229. 485; 14, 114. 377; 15, 277. 612; 16, 169; 17, 17; 18, 644; 24, 227;

II: 25, 369. 423; 26, 136. 252. 291. 305; 27, 36. 215; 28, 93; 29, 125; 31, 63. 129. 185. 213. 346; 34, 125. 197; 37, 23; 39, 341; 40, 216; 42, 315; 44, 273. 275; 47, 267. 287. 307. 359; 49, 343; 50, 275.

Ühes juhtumis on kolmas kolmesilbiline sõna liitsõna 2 + 1 silpi:

Ei ole partasuun urohon (I: 3, 185).

Ühes juhtumis näib neljanda sõna algsilp pikk olevat, mida põhjustab *ts*-ühendi murdeline esindus:

Kolm' oli linnoa metsässä (I: 14, 114).

31. Tüüp *1323.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Ken panisi käen kätehen (I: 21, 319).

Pikkusnõuded on täidetud.

32. Tüüp *2133.

95 värssi (0,4%). I — 59 (0,5%); II — 36 (0,3%).

Näide:

Sampo ei puuttunut sanoja (I: 1, 45).

Iso ei itkua tajunne (II: 24, 398).

I: 1, 45. 79; 3, 125. 153. 175. 452. 455; 4, 215. 225. 404; 5, 17. 188; 6, 33. 125. 156; 7, 177. 325; 8, 93; 9, 17. 317. 515. 543. 571; 10, 25. 223; 11, 1. 367. 373. 385. 393; 12, 11. 95. 200; 13, 155; 14, 23; 15, 35. 45. 569. 597. 645; 17, 184; 18, 29. 657; 19, 110. 162. 287. 487; 20, 1. 587; 21, 41. 53. 135. 167. 199; 22, 238. 443. 504; 23, 223; 24, 183;

II: 24, 398; 25, 127. 498; 26, 66. 225. 349. 437. 583. 703; 27, 189; 28, 177; 29, 365. 475; 30, 159. 255. 335; 31, 127; 32, 73. 79. 302; 34, 35. 184. 236; 40, 141; 42, 47; 43, 237; 45, 211. 266. 303. 339. 350; 46, 119; 49, 228; 50, 72. 513. 535.

Ühes juhtumis on kolmas sõna komposiitum 2 + 1 silpi:

Itku on partasuun urohon (I: 7, 177).

Ühes juhtumis on *ts*-ühendiline sõna pikasilbilisena kolmanda värsijala languses:

Lähen nyt miehistä metsälle (I: 14, 23).

Ülejäänud värsid on kooskõlas soome pikkusreeglitega.

33. Tüüp *3123.

3 värssi (0,01%). I — 3 (0,03%); II — puudub.

Reppänä on liki lakea (I: 3, 151).

Usein nyt minun utuisen (I: 4, 209).

Jumala ei riko rekeä (I: 18, 436).

Soome reeglile ei vasta esimest värsijalga täitev kolmesilbiline sõna. Kolmanda ja neljanda sõna lühike algsilp on vastavuses soome pikkusreeglitega.

34. Tüüp *3132.

2 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 1 (0,01%).

Vuoresta on vetosen synty (I: 3, 203).

Tukela on tuletta olla (II: 47, 47).

Kolmesilbiline sõna esimeses värsijalas ei ole vastavuses soome värsireeglitega. Pikkusnõuded on täidetud.

VK-s puudub see tüüp täiesti; VER-s ta on esindatud ainult ühe värsiga.

35. Tüüp *3213.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Vieläkö tästä mies tulisi (I: 15, 283).

Pikkussuhe on reeglipärase, aga kolmesilbiline sõna esimeses värsijalas on ebanormaalne.

36. Tüüp *2223.

4 värssi (0,02%). I — 1 (0,01%); II — 3 (0,03%).

Iso kielti, emo epäsi (I: 3, 42).

Tuhat oli tuvan katolla (II: 25, 490).

Siitä oli paha elämä (II: 29, 591).

Iso käski orin rekehen (II: 50, 35).

Kolmanda ja neljanda sõna lühike algsilp vastavad soome skandeerimisteooriale.

Kahes juhtumis on I värsijala languses pikk silp (I: 3, 42 ja II: 50, 35).

37. Tüüp *2232.

2 värssi (0,01%). I — 2 (0,02%); II — puudub.

Hyvä oli isosta huuto (I: 19, 423).

Elä anna anopin lyöä (I: 24, 201).

Värssis I: 24, 201 on I värsijala languses pikk silp.

38. Tüüp *2322.

5 värssi (0,02%). I — 4 (0,04%); II — 1 (0,01%).

Ohoh sinua, ukko utra (I: 5, 129; 7, 193; II: 50, 457).

Läpi syämmen, maksan kautta (I: 6, 113).

Ohoh sinua, rauta raukka (I: 9, 271).

39. Tüüp 3222.

14 värssi (0,1%). I — 11 (0,1%); II — 3 (0,03%).

Olipa impi ilman tyttö (I: 1, 111).

Eläpä muille, neiti nuori (I: 4, 15).

Eläpä muille, neiti rukka (I: 4, 95).

Tuoltapa aina armot käyvät (I: 9, 567).

Kukapa tässä toisna vuonna (I: 10, 441).

Olipa tässä ennen koira (I: 12, 417).

Oletko tauti luoja luoma (I: 17, 173).

Oletko tauti tuulen tuoma (I: 17, 347).

Olipa ukko uunin päällä (I: 20, 137; 21, 307; 24, 265).

Olipa kystä kyllin syöä (II: 25, 389).

Olipa miekka miestä myöten (II: 39, 101).

Värss II: 46, 323 tuleb lugeda kolmesilbilise teise värsijalaga:

Petäjäst' oli pöytä tehty.

Kõigis neis värssides (välja arvatud värss II: 46, 323) on esimest värsijalga täitev kolmesilbiline sõna 3-silbiliseks moodustunud liitpartikli kaudu (-pä, -ko; vrd. ka tüübi *333 puhul).

c. Viiesõnalised.

40-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 8: *11133, *11223, *11322, *12123, *12213, *21123, *21213, 31122.

40. Tüüp *11133.

5 värssi (0,02%). I — 3 (0,03%); II — 2 (0,02%).

Jo nyt on poikani poloisen (I: 15, 42).

Jo nyt on liittosi likellä (I: 22, 51).

Jo nyt on toivoni toeksi (I: 22, 147).

Jo se on vuoroni minunki (II: 27, 356).

Jo nyt on karjasi kujalla (II: 33, 181).

Neljanda sõna pikk ja viienda sõna lühike algsilp on vastavuses soome pikkusreeglitega.

41. Tüüp *11223.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Ku ei tarvo olan takoa (II: 35, 51).

Esimese värsijala languses on kaks pikka silpi. Pikkusnõuded on täidetud.

42. Tüüp *11322.

3 värssi (0,01%). I — 2 (0,02%); II — 1 (0,01%).

Jos ei minussa miestä liene (I: 17, 257; II: 45, 237).

Jott' ei minua syyttä syöä (I: 17, 287).

43. Tüüp *12123.

2 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 1 (0,01%).

Ei ole ne varat väkevät (I: 12, 243).

Mi olet mies metsän asuja (II: 39, 369).

Värsis II: 39, 369 esinev pikk pearõhuline silp teise värsijala languses seletub *ts*-ühendi murdelise esindusega.

44. Tüüp *12213.

4 värssi (0,02%). I — 2 (0,02%); II — 2 (0,02%).

Jo olen syönyt saan urosta (I: 17, 151).

Ku oli pysty pään piolta (I: 19, 403).

Eik' ole suuri suun piolta (II: 37, 209).

Ei ole talvi sen parempi (II: 44, 141).

Pikkusnõuded on täidetud.

45. Tüüp *21123.

2 värssi (0,01%). I — 2 (0,02%); II — puudub.

Pitkät on puut Pisan mäellä (I: 3, 173).

Susi ei syö minun sukua (I: 15, 75).

Neljanda ja viienda sõna lühike algsilp vastab soome pikkusreegleile. Eesti rahvalaulu materjalis seda tüüpi ei esine (VK-s ja VER-s).

46. Tüüp *21213.

7 värssi (0,03%). I — 3 (0,03%); II — 4 (0,04%).

Minun on kullat kuun ikuiset (I: 14, 223).

Mahti ei joua maan rakohon (I: 17, 525).

Lähen nyt tästä, kuin lähenki (I: 24, 363).

Aivan on surma suun e'essä (II: 28, 245).

Paljo on niitä ja pahoja (II: 32, 159).

Vähä on niitä ja hyviä (II: 32, 163).

Lähe nyt tästä, kuin lähetki (II: 46, 137).

Pikkussuhted on reeglipärased.

47. Tüüp 31122.

2 värssi (0,01%). I — puudub; II — 2 (0,02%).

Hyväpä tässä on miesten olla (II: 25, 453. 461).

Kolmesilbiline sõna esimeses värsijalas on ebareeglipärane, kuigi on lihtsõna + liitpartikkel.

d. Kuuesõnalised.

30-st matemaatilisel võimalikust kombinatsioonist esineb käsiteldavas materjalis 1 : *111213.

48. Tüüp *111213.

2 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 1 (0,01%).

Jo nyt on mennyt mies minulta (I: 15, 31).

Jo sen on surma suin piellyt (II: 38, 33).

Kolmanda sõna pikk ja neljanda sõna lühike algsilp on vastavuses soome skandeerimisreeglitega.

e. Seitsmesõnalised

värsitüübid ei esine selles liigis.

C. Kümnesilbilised värsitüübid.

Need võivad olla nelja-, viie-, kuue-, seitsme- või kaheksasõnalised.

a. Neljasõnalised.

10-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin ainult *2233.

49. Tüüp *2233.

9 värssi (0,04%). I — 6 (0,05%); II — 3 (0,03%).

Syltä oliilmien välitse (I: 2, 157).

Kivi oli kirjava selällä (I: 4, 315).

Kaari oli kaunihin näköinen (I: 6, 41).

Ukko oli uunilla asuva (I: 8, 271).

Minä olen ontelo tyveltä (I: 16, 43).

Tupa oli kuuella tuella (I: 23, 551).

Ahti oli saarella asuva (II: 26, 1).

Sata oli seivästä mäellä (II: 27, 389).

Tyttö oli Tuonelan sokea (II: 45, 23).

Kõigis juhtumeis on soome pikkusreeglid täidetud.

b. Viiesõnalised.

50-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 3: *11233, *22213, 31222.

50. Tüüp *11233.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Jos en ole koiltani korea (I: 11, 75).

Tüüp *11233 puudub VK-s; VER-s on esindatud, samuti kui siin, ainult ühe värsiga.

51. Tüüp *22213.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Ääni oli suuri ja sokea (I: 21, 337).

52. Tüüp 31222.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Minua on vyötty miehen vyöllä (II: 26, 201).

c. Kuuesõnalised,

d. Seitsmesõnalised

ja

e. Kaheksasõnalised

värsitüübid sellest rühmast ei ole esindatud ühegi värsiga.

V. Värsitüübid kuni neljasilbiliste sõnadega.

A. Kaheksasilbilised värsitüübid.

Need võivad olla kahe-, kolme-, nelja- või viiesõnalised.

a. Kahesõnaline.

Ainuke matemaatiliselt võimalik kombinatsioon on siin 44.

53. Tüüp 44.

3132 värssi (13,7%). I — 1574 (13,8%); II — 1558 (13,7%).

Näide:

Lähteäni laulamahan (I: 1, 3).

Kotihini käytyäni (II: 24, 396).

Esinemissageduse järjekorras on see tüüp kolmandal kohal (eesti rahvalauludes: VK-s kolmandal ja VER-s neljandal kohal).

Et üsna suur osa neist värssidest koosneb liitsõnast + liitsõnast, poleks huvitusest vaadelda nende suhet eri asendite järel:

Liitsõna + liitsõna — 2256 värssi (72,0%).

Liitsõna + liitsõna — 688 „ (21,9%).

Liitsõna + liitsõna — 168 „ (5,4%).

Liitsõna + liitsõna — 20 „ (0,6%).

55 juhtumis on värss skandeeritav, nimelt koosneb neis neljasilbiline sõna 1 + 3-silbilisest sõnast:

I sõna liitsõna 1 + 3 silpi (30 värssi):

Päärivatoin neitoseksi (I: 5, 68).
 Pää-hopea huotrasessa (I: 5, 74).
 Pään-alaisen laskiaksi (I: 5, 114; 18, 706).
 Pääsomihin suoritseikse (I: 10, 240).
 Tiepuolehen poikeltaisi (I: 14, 192).
 Tiepuolehen poikeltavi (I: 14, 194).
 Maailmoille pohjaisille (I: 16, 50).
 Koi-jumalan koittamista (I: 17, 478).
 Jäähyväiset jättelevi (I: 23, 424).
 Maailmassa muuallaki (I: 24, 360).
 Päälaella laulattelen (II: 24, 400).
 Pään-alaiset pällähykset (II: 25, 310).
 Voivatinen vallassasi (II: 25, 342).
 Pääkurikat kuilumahan (II: 26, 234. 592).
 Pääkasuissa katkiellut (II: 27, 286).
 Voivatia voolemahan (II: 33, 44).
 Maarahoja maksamahan (II: 35, 66).
 Maajyviä maksamahan (II: 35, 74).
 Maajyväset maksettua (II: 35, 76).
 Maarahojen maksannasta (II: 35, 328).
 Päälaella lausuelen (II: 36, 284).
 Päälakensa painakohon (II: 40, 44).
 Luunpurian puoleltansa (II: 40, 132).
 Maailmassa mainittavan (II: 43, 332).
 Vyölapasta lainehesen (II: 45, 122).
 Suopetäjän suuruhin (II: 48, 328).
 Jää-vilulla jäähyttele (II: 48, 352).
 Vyörivoilta rinnoillensa (II: 50, 116).

II sõna liitsõna 1 + 3 silpi (24 värssi):

Alaiseksi maaemäksi (I: 1, 234).
 Apeasta miel'alasta (I: 3, 542).
 Muuallaki maailmassa (I: 3, 572).
 Huotrastansa pää-hopean (I: 5, 76).
 Apeissa miel'aloissa (I: 5, 219. 229).
 Alaisehen maa-emähän (I: 6, 172).
 Pehmeimmät pään-alaiset (I: 11, 368).
 Solahutti suopetäjän (I: 13, 199).
 Matkoiltansa maailmassa (I: 15, 6).
 Koillisille maailmoille (I: 16, 20).
 Suvisille maailmoille (I: 16, 70).
 Pääskyjenkö päälaelta (I: 16, 128).
 Pohjaisilla maailmoilla (I: 20, 463).

Apeille miel'aloille (I: 22, 432).
 Murotella voimuruja (II: 25, 394).
 Lemminkäistä päälakehen (II: 27, 312).
 Simatorvi maa-emästä (II: 32, 120).
 Mairehista maa-emistä (II: 32, 217).
 Pehmeille pää-aloille (II: 37, 165).
 Matosetki maan-alaiset (II: 44, 301).
 Soreihin pääsomihin (II: 46, 241).
 Alaisihin maa-emihin (II: 47, 118).
 Yläisihin maa-emihin (II: 50, 505).

1. ja 2. sõna liitsõna 1 + 3 silpi (1 värss):

Suo-sulihin, maa-sulihin (II: 32, 293).

Kahes juhtumis on teises värsijalas liitsõna 2. komponendi algsilp lühike:

Tasaterä tapparainen (I: 8, 170).

Keski-iän keihäille (I: 15, 234).

Ühes juhtumis on kolmanda värsijala tõusus lühike silp:

Lusikkaiset hopeasta (II: 46, 325).

Siinjuures võib märkida, et eesti rahvalauludes ei esine üldse seesuguseid värssse, kus 4-silbiline liitsõna koosneks 1 + 3 silbist.

b. Kolmesõnalised.

9-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 7: *134, *143, *314, *413, 224, 242, 422.

54. Tüüp *134.

349 värssi (1,5%). I — 194 (1,7%); II — 155 (1,4%).

Näide:

Tuon tupahan vakkaseni (I: 1, 83).

Tuo minua tuntenevi (II: 24, 419).

Esinemissageduselt on see tüüp seitsmeteistkümnes.

Selle tüübi puhul selgus huvitav asjaolu: eesti rahvalauludele on see peaaegu täiesti võõras, sest VK-s esineb ainult üks juhtum, ja VER-s 7 (+ 1 ekvivalent) juhtumit. Prof. Anderson seletab seda nähtust statistilise reeglga, et esimest värsipoolt ei tohi täita ühe- + kolmesilbilise sõnaga (vt. lk. 29 tüüp *1313

puhul). Eesti rahvalaulude kohta on see reegel maksev; „Kalevala“ põhjal aga ei saa seda reeglit fikseerida.

12 juhtumis (3,4%) on kolmas sõna liitsõna 2 + 2 silpi; ühes juhtumis on see aga 1 + 3 silpi (I: 19, 503).

Jo kutaisi sulkkunuotan (I: 5, 147).
 Ei asehet ampumiehen (I: 12, 272).
 Ja varava vastasäällä (I: 18, 688).
 Sai sutosen suitsi-suuhun (I: 19, 143).
 Kuin orava oksapuussa (I: 19, 462).
 Voi minua mies-kuluista (I: 19, 503).
 Kuin keväinen päivännotsu (I: 22, 175).
 Kun tulevi kehruu-aika (I: 23, 371).
 Kun tulevi päiväpaiste (I: 24, 51).
 Kun kumotti kultasolki (II: 25, 644).
 Jo näkyvi Nälkäniemi (II: 30, 327).
 Söi Kalervon kaurakylvön (II: 31, 38).
 Tuo pahainen paimen-raiska (II: 33, 143).

Skandeeriva esituse pikkusreeglid on täidetud.

32 juhtumis (9,2%) esineb esimese värsijala languses pikk silp, nagu nägime eespool ka tüüpide *1223, *1232 puhul; siin ei esine see nähtus siiski nii sagedasti.

55. Tüüp *143.

7 värssi (0,03%). I — 3 (0,03%); II — 4 (0,04%).

Ei suattane sinua (I: 11, 71).
 Tuon sivullehen sitovi (I: 12, 231).
 En kuhunkana kykene (I: 21, 388).
 Ei seponkana pajassa (II: 40, 218).
 Ei tehäksensä pahoa (II: 46, 417).
 Kuu tuvastahan tulevi (II: 47, 7).
 Sen kivistivät somasti (II: 48, 69).

Neljasilbiline liitsõna seisab siin täiesti ebanormaalsel kohal (vrd. allpool lk. 38).

VK-s ja VER-s ei esine see tüüp üldse.

56. Tüüp 314.

28 värssi (0,1%). I — 17 (0,1%); II — 11 (0,1%).

Hämeheß' on Hälläpyörä (I: 3, 179).
 Lampiveet on laskemassa (I: 3, 222).

Lampiveet on laskettihin (I: 3, 242).
 Sormukset on sormestansa (I: 4, 32).
 Elköhönp' on veikkoseni (I: 4, 351).
 Elköhönp' on siskoseni (I: 4, 359).
 Sileähk' on siikaseksi (I: 5, 63).
 Parempi on ollakseni (I: 9, 187).
 Kuvakuun on nouantahan (I: 10, 157).
 Laitahan on jauhomyllyn (I: 10, 414).
 Toisehen on suolamyllyn (I: 10, 415).
 Makeamp' on juoakseni (I: 12, 77).
 Lapokyyn on lainehesta (I: 15, 580).
 Peräpään on päättimillä (I: 16, 118).
 Kultasuut on kukkumahan (I: 21, 266).
 Lattiat ei lausahtele (I: 21, 283).
 Naitihin ma miehelähän (I: 23, 535).
 Tapasip' on taskuhunsa (II: 26, 485; 27, 165).
 Pistäiksen on piilemähän (II: 28, 3).
 Kassapäät ei kalketelle (II: 29, 354).
 Pakinoist' on parratointen (II: 30, 474).
 Rukihit on ruumenina (II: 31, 353).
 Ikävät on iltaseni (II: 37, 19).
 Apeat on aamuseni (II: 37, 20).
 Itketkö sä puisuuttasi (II: 39, 165).
 Melatar on, mielivaimo (II: 40, 71).
 Tapasi on taskuhunsa (II: 42, 83).

Neljas juhtumis on kolmas sõna liitsõna 2 + 2 silpi; seitsmes juhtumis on esimene sõna liitsõna 2 + 1 silpi; ülejäänud 21 juhtumis on kolmesilbiline sõna lihtsõna.

57. Tüüp *413.

89 värssi (0,4%). I — 51 (0,4%); II — 38 (0,3%).

Näide:

Kerittelen pään kerältä (I: 1, 89).

Sykysyisen yön sylihin (II: 24, 389).

I: 1, 89. 164. 230. 280; 2, 50. 58. 122. 203. 218. 260; 3, 8. 559; 5, 18. 22; 6, 137; 7, 37; 9, 83. 224. 264. 291. 322. 325. 514; 10, 450; 12, 102. 263; 13, 120; 14, 42. 220; 15, 55. 56. 248. 265. 437. 455. 594; 16, 78; 17, 334. 564; 19, 92. 97. 322. 507; 20, 84; 21, 193; 22, 195. 396; 23, 431. 537; 24, 4. 20;

II: 24, 389. 427; 25, 416. 470. 629; 26, 381. 601. 647. 665. 772; 27, 172. 311. 360; 30, 244; 31, 7. 289. 295; 32, 364. 471; 33, 18. 148. 258; 34, 49; 36, 22. 35; 38, 270; 39, 195; 40, 111; 41, 128. 191; 42, 208; 45, 53; 46, 115. 296; 47, 220; 48, 17; 50, 382. 396.

9 juhtumis (10,1%) on neljasilbiline esimene sõna komposiitum 2 + 2 silpi:

Merimiesten pään menoksi (I: 1, 280).
 Vaskikirves vyön takana (I: 2, 122).
 Punapuola pois menisi (I: 10, 450).
 Äkki-outo, tien osoan (I: 14, 42).
 Punasukka suon emäntä (I: 14, 220).
 Elotukku sai etehen (I: 15, 265).
 Meripääskyn pään sisästä (I: 15, 594).
 Saajanaisen suu somainen (II: 25, 629).
 Siipilintu niin sirotti (II: 31, 7).

Ühes juhtumis on kolmanda värsijala languses pikk silp (*ts*-ühendilises sõnas):

Karvojasi ei katsota (II: 46, 296).

58. Tüüp 224.

5297 värssi (23,2%). I — 2579 (22,6%); II — 2718 (23,8%).

Näide:

Veli kulta, veikkoseni (I: 1, 11).
 Jalan isku iljangolla (II: 24, 392).

Esinemissageduselt on see tüüp esimesel kohal, nii nagu ka eesti rahvalauludes. Seega võib seda õigusega pidada soomeeesti rahvalaulude ideaaltüübiks.

322 juhtumis (6,1%) on kolmas (4-silbiline) sõna liitsõna.

22 juhtumis on see 1 + 3 silpi, seega on need värsid skandeeritavad (lähenedes tüübile *2213):

Juuren juurti maa-emähän (I: 10, 430).
 Surra suolla suopetäjän (I: 22, 89).
 Yksi vuosi suusanalla (I: 24, 216).
 Kului kengät kesk'-iältä (II: 25, 11).
 Kynnin maata kyyn-alaista (II: 26, 258).
 Maon suuren suupalaksi (II: 26, 269).
 Sata syltä maa-emähän (II: 26, 585).
 Mato musta, maan-alainen (II: 26, 633. 759).
 Susi ulvoi suoverolla (II: 30, 105).
 Yksi juuri maa-emähän (II: 39, 20).
 Laski päivän maavesiä (II: 40, 14).
 Päivän toisen suovesiä (II: 40, 15).
 Tuota hau'in pääpaloa (II: 40, 179).
 Tuli pojat puol'ikäiset (II: 40, 247).
 Itki pojat puol'ikäiset (II: 41, 180).
 Minkä laati luuvaloksi (II: 45, 165).
 Hirvi hiihti suoverossa (II: 46, 38).
 Enkä pannut maavarahan (II: 46, 603).

Oisin pannut maavarahan (II: 46, 604).

Hyinen lakki päälaella (II: 48, 331).

Nousi siitä vyörivoille (II: 50, 115).

Siin on kõigis värssides kolmanda sõna algsilp pikk ja liitsõna teise komponendi algsilp lühike vastavalt soome skandeerimis-teooria nõudeile.

33 juhtumis ei ole värss kooskõlas soome pikkusreeglitega, nimelt esineb teise värsijala tõusus lühike pearõhuline silp:

Susi sanan saatantahan (I: 4, 385).

Kukas sanan saatantahan (I: 4, 389. 397).

Repo sanan saatantahan (I: 4, 393).

Jänö sanan saatantahan (I: 4, 401).

Läksi jänis juoksemahan (I: 4, 405).

Läksin sanan saatantahan (I: 4, 425).

Poikki joen juorotuksen (I: 7, 162. 168).

Piäty, veri, vuotamasta (I: 9, 343).

Jänön jälen polkiaksi (I: 11, 233).

Jääpä, piha, terveheksi (II: 24, 451).

Järvet saoin saarinensa (II: 24, 459).

Tulla jälen tuntueessa (II: 25, 55).

Saa'a jälen jäähtymättä (II: 25, 56).

Terve, vaja täysinesi (II: 25, 213).

Kunne lähet, poikueni (II: 26, 59).

Työnnä pisin piikojasi (II: 32, 243).

Enkä lähe piilemähän (II: 35, 361).

Maata kera puolisonsa (II: 37, 187).

Tuli pojat puol'ikäiset (II: 40, 247).

Soitti pojat Pohjolassa (II: 40, 295. 303).

Itki pojat puol'ikäiset (II: 41, 180).

Koko sylen korkeuiset (II: 42, 554).

Ota kivut kippasehen (II: 45, 293).

Siihen kivut kiskotahan (II: 45, 307).

Ensin emä itselöitä (II: 47, 156).

Jolla selät seuruelet (II: 48, 139).

Oisi lukot luikahtanna (II: 49, 291).

Kylpi kylyn kyllältänsä (II: 50, 331).

Otti pojan polvillensa (II: 50, 339).

Laski pojan polvillensa (II: 50, 347).

59. Tüüp 242.

5 värssi (0,02%). I — puudub; II — 5 (0,04%).

Tuohet tuomivaaran päältä (II: 25, 485).

Kaiken ilmankaaren karva (II: 26, 762).

Lehmät lääväpellon päässä (II: 33, 182).

Juoksi riistariiheen luoksi (II: 42, 312).

Suottu Suolasalmen kautta (II: 46, 313).

Kõigis viies juhtumis on neljasilbiline sõna liitsõna 2 + 2 silpi, nii et see tüüp on peaaegu identne tüübiga 2222. Reeglist, mis keelab 2. + 3. värsijalga täitmast neljasilbilise sõnaga, on „Kalevalas“ kinni peetud 100%-liselt, sest ka tüüp 1142 puhul on neljasilbiline sõna liitsõna (vt. lk. 39). Tüüpi *143 ei saa õigupoolest lugeda siia alla kuuluvaks, sest selles langeb neljasilbilise sõna esimene silp esimese värsijala langusesse ja kolmesilbilise viimase sõna esimene silp kolmanda värsijala langusesse.

60. Tüüp 422.

446 värssi (2,0%). I — 210 (1,8%); II — 236 (2,1%).

Näide:

Poloisilla Pohjan mailla (I: 1, 20).

Alimainen aian vitsa (II: 24, 409).

Esinemissageduse järjekorras on kõne all olev tüüp kolmeteistkümnes (VK-s üheksas ja VER-s neljateistkümnes).

79 juhtumis (17,7%) on esimene sõna liitsõna 2 + 2 silpi.

„Kalevala“ värsimaterjalile, samuti kui eesti omale, on omane nn. staccato-legato rütm (vt. Anderson lk. 115. 187 j.); selle tüübi puhul aga ilmneb vastupidine nähtus, sest 367 juhtumis (82,3%) on esimene sõna liitsõna, andes nii värsile legato-staccato rütmi. Prof. Anderson seletab seda nähtust vahelduse taotlemisega (vt. Anderson lk. 123).

c. Neljasõnalised.

12-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 4: 1124, 1142, 2114 ja 4112.

61. Tüüp 1124.

556 värssi (2,4%). I — 280 (2,5%); II — 276 (2,4%).

Näide:

Viel' ei synny Väinämöinen (I: 1, 287).

Kuin ne kaksi kappaletta (II: 24, 408).

See tüüp on esinemissageduselt kaheksas (VK-s neljas ja VER-s viies).

40 juhtumis (7,2%) on neljas sõna komposiitum, tavaliselt 2 + 2 silpi, välja arvatud värsid:

Sen on maahan maakiviksi (I: 3, 318).

Sait kuin suolta suovariksen (II: 25, 255).

Oi te pojat puol'älyiset (II: 40, 266),

kus neljasilbiline liitsõna koosneb ühe- + kolmesilbilisest sõnast.

Viies juhtumis esineb teise värsijala tõusus lühike pearõhuline silp:

Kun nyt lähet kulkemahan (I: 24, 87).

Tuon on pojan Pohjolaisen (II: 27, 366).

Oi te pojat puol'älyiset (II: 40, 266).

Siit' on polo Pohjolassa (II: 43, 383).

Pois on, pojat, porstuasta (II: 46, 263).

62. Tüüp 1142.

2 värssi (0,01%). I — puudub; II — 2 (0,02%).

Se on poikkipuolin tietä (II: 26, 154. 512).

Kolmas sõna on liitsõna 2 + 2 silpi, seega pole siin eksimust soome-eesti ühe rangema reegli vastu (neljasilbiline sõna ei tohi täita 2. + 3. värsijalga).

63. Tüüp 2114.

27 värssi (0,1%). I — 17 (0,1%); II — 10 (0,1%).

Vilu tääll' on ollakseni (I: 1, 165).

Viisi veen on morsianta (I: 2, 60).

Varin veen on vaikeaksi (I: 3, 197).

Vyötöin veen on tyttöseksi (I: 5, 69).

Päältä pään on taivahalle (I: 6, 166).

Hyvä tääll' on ollaksesi (I: 7, 271).

Päälle pään on taivosehen (I: 9, 564).

Kuta hän ei kosketellut (I: 11, 155).

Pane, kuinp' on muinaiselta (I: 14, 165).

Aalto toi on Tuonelahan (I: 16, 214).

Tuli toi mun Tuonelahan (I: 16, 227).

Hyvä tääll' on ollakseni (I: 17, 507).

Vielä vyön on vyöhyställe (I: 18, 367).

Lapsen kiel' on kimmeltynnä (I: 20, 545).

Valmis on nyt valvattisi (I: 22, 47).

Puolen puun on poltakselta (I: 23, 398).

Veikko sull' on ventovieras (I: 23, 769).

Alta on kuin aamurusko (II: 25, 665).
 Ehkä tuon on tarvinnetki (II: 27, 343).
 Joka jo on leikattuna (II: 29, 24).
 Joka suon on sotkiaksi (II: 33, 13).
 Pahoin tein mä paimen-parka (II: 33, 231).
 Itse en nyt tieäkänä (II: 35, 337).
 Maassa on jo marjaseni (II: 38, 35).
 Sieltä sain nyt saalihini (II: 46, 459).
 Hyvä siin' on ollaksesi (II: 46, 563).
 Silmin loin on luotehesen (II: 46, 598).

Kolmes juhtumis on neljasilbiline sõna liitsõna 2 + 2 silpi (I: 23, 769; II: 25, 665; 33, 231).

64. Tüüp 4112.

3 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 2 (0,02%).

Elotukku ei se ollut (I: 15, 267).
 Uituansa yön ja päivän (II: 29, 417).
 Havukoita ei ne olle (II: 43, 63).

Ühes juhtumis on esimene sõna liitsõna 2 + 2 silpi (I: 15, 267).

d. Viiesõnalised.

värsitüübid ei ole esindatud.

B. Üheksasilbilised värsitüübid.

Need võivad olla kolme-, nelja-, viie- või kuuesõnalised.

a. Kolmesõnalised.

9-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 3: 414, *234 ja 324.

65. Tüüp 414.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Annettava on alliseni (I: 19, 349).

Esimeses + teises värsijalas esinev neljasilbiline sõna pole kooskõlas soome reegluga (vrd. lk. 34. 38). See tüüp on üldse haruldane ja tähelepandav, sest niisugust kombinatsiooni ei esine eesti rahvalauludes.

66. Tüüp *234.

6 värssi (0,03%). I — 3 (0,03%); II — 3 (0,03%).

Käämi käessä kääperöitsi (I: 8, 12).

Kiven syäntä syöäkseni (I: 9, 184).

Väikyn väellä kaikkivallan (I: 9, 510).

Tämän neitosen soreutta (II: 25, 291).

Löyti emännän leipomassa (II: 29, 424).

Käsi orosen ohjaksissa (II: 35, 183).

Ühes juhtumis on neljasilbiline sõna liitsõna 2 + 2 silpi (I: 9, 510).

Värsis II: 25, 291 langeb kolmanda värsijala tõusu lühike pearõhuline silp, seega on see soome reeglite seisukohalt vigane.

67. Tüüp 324.

26 värssi (0,1%). I — 17 (0,1%); II — 9 (0,1%).

Olipa nuori Joukahainen (I: 3, 21; 6, 23).

Tulipa tuuli luotehesta (I: 7, 75).

Luulitko puuta purrehesi (I: 8, 171).

Olipa lapsi lattialla (I: 8, 227; 19, 355; II: 25, 243).

Olipa haapa haaraniekka (I: 9, 467).

Oletko tullut tuntemahan (I: 10, 203).

Olipa lieto Lemminkäinen (I: 15, 268).

Olipa pursi Väinämöisen (I: 18, 99).

Tulipa ukko ulkomainen (I: 20, 53).

Olipa lohta luotasilla (I: 21, 233).

Olipa vanha Väinämöinen (I: 21, 257).

Olipa akka, askarvaimo (I: 22, 185).

Eläkä räämi rätsinättä (I: 23, 216).

Olipa akka lattialla (I: 23, 479).

Kävipä tiensä tervehenä (II: 25, 103).

Kukapa tuossa kukkujaksi (II: 25, 405).

Oletko naisin naurettuna (II: 28, 109).

Eläkä koske korviani (II: 30, 189).

Panenko kasken kaa'antahan (II: 31, 235).

Oisiko airot pikkaraiset (II: 42, 203).

Olipa ennen aikoinani (II: 42, 226).

Oliko keihon keksimistä (II: 46, 469).

Ühes juhtumis tuleb teine värsijalg lugeda kolmesilbiliselt:

Ikenet oli irvellänsä (I: 23, 701).

Kahes juhtumis (I: 9, 467; 22, 185) on viimne sõna liitsõna 2 + 2 silpi.

Kolmesilbiline sõna esimeses värsijalas on ebareeglipärane. Siin esineb huvitaval kombel sama nähtus kui tüüp *333 juures

(vt. lk. 23), nimelt pole esimest värsijalga täitev kolmesilbiline sõna üheski juhtumis harilik lihtsõna (välja arvatud I: 23, 701), vaid on kolmesilbiliseks moodustunud liitpartikli kaudu (*-pää, hää, -kää, -kö*).

b. Neljasõnalised.

24-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb käsiteldavas materjalis 4: 1224, 2124, 2214 ja 4112.

68. Tüüp 1224.

97 värssi (0,4%). I — 52 (0,5%); II — 45 (0,4%).

Näide:

Jo oli saaret siivottuna (I: 1, 281).

Ei ole tässä nuorisossa (II: 25, 701).

I: 1, 281. 341; 2, 58. 61. 133. 217; 3, 111. 181. 218. 225. 445. 561. 569; 5. 9; 6, 197; 7, 194. 207; 9, 15. 371. 457; 10, 47. 65. 69. 141. 189. 215; 11, 269; 13, 36. 142. 161; 14, 129. 457; 16, 63. 81; 17, 149. 169. 293; 18, 215; 21, 55. 255. 309. 359. 381; 22, 23. 29. 35. 41. 85. 139. 269. 435; 23, 163;

II: 25, 701; 26, 217. 380; 28, 111; 29, 257. 501; 30, 225; 31, 331. 356; 32, 255; 33, 50. 91. 293; 35, 7; 36, 219. 305. 317; 37, 190. 193; 39, 9; 40, 241. 269. 284; 41, 71. 163. 183. 227; 42, 143. 557; 43, 141; 45, 29. 119; 46, 310. 315. 405. 491; 47, 203; 48, 200. 235; 49, 391; 50, 26. 169. 222. 459. 557.

Huvitav on siinjuures märkida, et eesti rahvalauludes esineb see tüüp palju sagedamini kui siin; nii VK-s on see esinemissageduselt kümnenandal ja VER-s üheteistkümnendal kohal, meie materjalis aga alles 22. kohal.

Kahes juhtumis on neljas sõna komposiitum 1 + 3 silpi:

Jok' oli pantu maa-emästä (II: 31, 331).

Jo oli vuollut voivatinsa (II: 33, 50).

Kolmes juhtumis on teise värsijala tõusus lühike silp:

Mi sinä olet miehiäsi (I: 2, 133; 7, 207).

Et ole joki juoksemahan (I: 9, 371).

69. Tüüp 2124.

132 värssi (0,6%). I — 88 (0,8%); II — 44 (0,4%).

Näide:

Lähe nyt kanssa laulamahan (I: 1, 13).

Hyvä on toiste tullakseni (II: 24, 445).

1, 13; 2, 235. 303; 3, 123. 199. 268. 276. 366. 417; 4, 25. 111. 197. 216. 373; 5, 177. 208; 7, 29. 309. 358; 8, 27. 73. 86. 135. 150; 9, 37. 145. 205. 335. 375; 10, 82. 459; 12, 209. 409; 13, 3. 9; 14, 155. 197. 221. 257. 371; 15, 3. 76. 387. 395. 493. 539; 16, 271. 393; 17, 121. 157. 309. 383. 417. 469. 475; 18, 167. 433. 435. 441. 505. 519. 631. 645; 19, 21. 109. 161. 329. 343; 20, 112. 531. 535. 541; 21, 216. 269; 22, 43. 233. 411. 513; 23, 19. 55. 61. 67. 73. 95; 24, 23. 80. 321;

II: 24, 445. 449. 453; 25, 211. 289. 301. 417. 487; 26, 101. 317. 763; 27, 147; 30, 161; 32, 279. 281. 349. 461; 34, 69. 141. 157; 36, 255; 38, 199. 236. 247; 40, 119; 42, 145; 43, 47. 73; 45, 343; 46, 163. 179. 219. 281. 341. 501. 555; 47, 173; 48, 172. 181. 307. 355; 50, 75. 89. 143.

Viies juhtum on neljasilbiline sõna liitsõna, neist on vär-
sid I: 8, 135 ja II: 46, 501 skandeeritavad, sest siin koosneb
liitsõna ühe- + kolmesilbilisest sõnast:

Liene ei maassa, maailmassa (I: 8, 135).
Hako on tiellä poikkipuolin (I: 14, 197).
Kivi on tiellä poikkipuolin (I: 17, 469).
Lähe nyt tieltä matkamiehen (II: 26, 763).
Päästä nyt tänne pääripasi (II: 46, 501).

Kahes juhtum on huvitaval kombel liitsõnade liitosade
vahele pandud sõna *on*; nähtavasti on see selleks, et vältida teise
värsijala muutumist kolmesilbiliseks:

Ero- on tuopit tyhjettynä (I: 24, 321).
Käpy- on kangas käyäkseksi (II: 32, 461).

Kolmesilbilise teise värsijalaga loetakse värss:

Sata miest' oli suotamassa (I: 18, 167).

Kolmes juhtum esineb värsijala tõusus lühike silp:

Kukas nyt sanan saatantahan (I: 4, 373).
Terve, nyt, piha, täysinesi (II: 25, 211).
Koissa on hyvä ollaksenne (II: 32, 279).

70. Tüüp 2214.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Mitä minun on miekastani (II: 27, 284).

Teine värsijalg loetakse siin kolmesilbiliselt. Teise värsi-
jala tõusu satub seega lühike silp.

71. Tüüp 4122.

2 värssi (0,01%). I — 2 (0,02%); II — puudub.

Sivuseinä on siilin luista (I: 21, 159).

Manalassa on makso tuhma (I: 23, 465).

Ühes juhtumis on esimene sõna liitsõna 2 + 2 silpi; mõlemas värsis loetakse 2. värsijalg 3-silbiliselt.

d. Viiesõnalised.

20-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb selles materjalis ainult 1: 11124.

72. Tüüp 11124.

8 värssi (0,04%). I — 4 (0,04%); II — 4 (0,04%).

Ken ei käy miekan mittelöhön (I: 3, 275).

Kun ei oo kullann muuttajata (I: 14, 229).

Vaan se on sinne mentävätä (I: 17, 15).

Jo nyt on neiti neuvottuna (I: 24, 1).

Jo nyt on aika atrioia (II: 33, 66).

Jo nyt on kummat kuulununna (II: 35, 323).

Jo nyt on tuuli turvanani (II: 42, 519).

Jos ma nyt lähen Pohjolahan (II: 49, 113).

Värsis II: 49, 113 on teise värsijala tõusus lühike silp.

e. Kuuesõnalised

värsitüübid ei ole selles rühmas esindatud.

C. Kümnesilbilised värsitüübid.

Matemaatiliselt võivad need olla kolme-, nelja-, viie-, kuue- või seitsmesõnalised.

Käsiteldavas materjalis esineb ainult üks neljasõnaline (2224) ja üks viiesõnaline (11224) värsitüüp.

a. Neljasõnalised.**73. Tüüp 2224.**

13 värssi (0,1%). I — 6 (0,1%); II — 7 (0,1%).

Vaski- oli hattu hartioilla (I: 2, 117).

Yksi oli impi kaikkienensa (I: 11, 157).

Tupa oli täynnä tuntioita (I: 12, 395).
 Jousi oli suuri jänteessä (I: 18, 147).
 Neiti oli itse jauhamassa (I: 19, 441).
 Tupa oli tehty Pohjolassa (I: 20, 119).
 Sata oli miestä salvaimella (II: 25, 489).
 Hyvä oli siellä ollaksensa (II: 28, 289).
 Hyvä oli siellä ollakseni (II: 29, 577. 589).
 Poika oli pääsnyt puolikosta (II: 31, 131).
 Tupa oli niemen tutkaimessa (II: 34, 177).
 Minä olen vanhin vaimoksia (II: 47, 154).

Värsis I:2, 117 on liitsõna liitosade vahele paigutatud sõna *oli*; sellega välditakse 1. värsijala muutumist neljasilbiliseks.

b. Viiesõnalised.

74. Tüüp 11224.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Kun ei ole kynttä varpahissa (I: 7, 15).

See väga haruldane tüüp esineb ka eesti materjalis ainult üks kord, nimelt VER-s; VK-s ei esine.

Lõppeks võib neljasilbiliste sõnade puhul mainida, kui need on liitsõnad, et VK-s ja samuti VER-s ei esine sel juhtumil kunagi kombinatsiooni 1 + 3 silpi, mis põhjustaks skandeeriva ettekandmisviisi.

VI. Värsitüübid kuni viiesilbiliste sõnadega.

A. Kaheksasilbilised värsitüübid.

Need on võimalikud kahe-, kolme- või neljasõnalistena.

a. Kahesõnalised.

2-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esinevad mõlemad: *35 ja *53.

75. Tüüp *35.

1803 värssi (7,9%). I — 931 (8,2%); II — 872 (7,7%).

Näide:

Aivoni ajattelevi (I: 1, 2).
 Iholle imettäjani (II: 24, 403).

Esinemissageduselt on see tüüp neljas.

Siin on huvitav võrrelda esinemissagedust eesti rahvalauludega, sest tulemused on väga erinevad: VK-s on kõne all olev tüüp viieteistkümnendal ja VER-s seitsmeteistkümnendal kohal. Selles nähtuses avaldub selgesti soome keelele omane pikkade sõnade esinemise rohkus.

Et viiesilbiline sõna on küllaltki sageli liitsõna, vaatame lähemalt selle suhtelist esinemist.

430 juhtumis (23,8%) on viiesilbiline sõna liitsõna 2 + 3 silpi (vastates nii tüübile *323).

Näide:

Ilmestyi ikirunoja (I: 1, 108).

Pitkillä piharikoilla (II: 24, 417).

50 juhtumis (2,8%) on viiesilbiline sõna liitsõna 3 + 2 silpi (nii vastates tüübile *332).

Näide:

Lysmyä rutimoraita (I: 2, 182).

Kasvanut katajapehko (II: 24, 402).

I: 2, 182. 185. 264. 368. 371; 3, 260; 4, 49. 62. 224. 429; 6, 209; 8, 74; 9, 7. 218; 14, 162. 248; 17, 65. 75. 237; 19, 291. 387; 20, 377; 21, 78. 433; 22, 104; 23, 112. 372;

II: 24, 402; 25, 257. 287; 27, 255; 29, 217; 31, 93; 32, 386. 498; 33, 204; 35, 174; 41, 116. 147; 43, 365; 46, 14. 125. 294. 387. 431; 47, 126; 49, 261; 50, 220. 304. 371.

15 juhtumis on kolmesilbiline sõna liitsõna 2 + 1 silpi:

Syänveet syventämässä (I: 3, 221).

Syänveet syvennettihin (I: 3, 241).

Ristisuu ripottamahan (I: 4, 408).

Olkapään ojentamatta (I: 8, 132; II: 39, 219).

Ovensuu osoavia (I: 12, 398).

Kokkapuut kohennetahan (I: 17, 614).

Kokkapuut kohotetuksi (I: 17, 626).

Poskipäät punertavina (I: 18, 332).

Maapuolen Simasaloa (I: 18, 550. 602. 623).

Kangaspuut kamahtelevi (I: 24, 68).

Emäpuun visaperästä (II: 44, 176).

Emäpuu iki-iloa (II: 44, 180).

4 juhtumis on kolmesilbiline sõna liitsõna 1 + 2 silpi:

Kuu-kulta tähyämähän (I: 17, 566).

Suu-levän levittelevi (II: 48, 220).

Kuu-kulta kumottamatta (II: 49, 2).

Vyövaski, valitsemahan (II: 50, 86).

Nagu näha, on kolmes loeteldud värsis esimese värsijala languses pikk kaasrõhuline silp.

Viies juhtumis on mõlemad sõnad liitsõnad:

Maapuolen Simasaloa (I: 18, 550. 602. 623).

Emäpuun visaperästä (II: 44, 176).

Emäpuu iki-iloa (II: 44, 180).

Pikk silp värsijala languses kaugemal esimest värsijalga esineb 6 juhtumis (juurde on arvatud ka need värsid, kus see esineb liitsõnades):

Viieltä vitsasväliltä (I: 14, 203).

Sanelin salometsillä (I: 21, 336).

Neitona vitsastamani (II: 24, 412).

Paksumpi kujapatsasta (II: 26, 244).

Karvojen katseltavaksi (II: 46, 290).

Karvojen katsanto-aika (II: 46, 294).

Need ebareeglipärasused on tingitud *ts*-ühendi murdelisest esindusest, millest on eespool juba korduvalt juttu olnud.

76. Tüüp *53.

452 värssi (2,0%). I — 252 (2,2%); II — 200 (1,8%).

Näide:

Hampahilleni hajoovat (I: 1, 10).

Asemillansa apajat (II: 24, 442).

Esinemissageduselt on käesolev tüüp kahe teist kümnes (vrd. VK-s 21. ja VER-s 28. kohal).

216 juhtumis (47,8%) on viiesilbiline sõna liitsõna 2 + 3 silpi (vastates nii tüübile *233), missugune asjaolu on tähelepan-dav selle poolest, et tüübis *35 pole liitsõnade protsent mitte nii suur; siin võiksime jälle näha tõestust staccato-legato-teooriale.

Siin esinevad liitsõnad koosnevad ainult 2 + 3 silbist, kuna üldse ei esine kombinatsiooni 3 + 2 silpi; samuti pole ka üheski juhtumis kolmesilbiline sõna liitsõna.

Näide:

Maitopartana pahaisna (I: 1, 43).

Simasalmien sivutse (II: 24, 501).

I: 1, 43. 88. 291; 2, 70. 118. 119. 214. 234. 346; 3, 65. 278. 472; 4, 178. 183. 240. 380. 388. 396; 5, 82. 106. 143. 151; 6, 6. 14. 48. 94. 180. 188; 7, 266. 288; 8, 7. 29. 125; 9, 18. 166. 294; 10, 92. 154. 158. 198. 241; 11, 140.

193. 332; 12, 53. 218. 222; 13, 21; 14, 108. 138. 140. 142. 260. 359. 443; 15, 192. 247. 313. 323. 350. 502. 514; 16, 40. 338. 345. 391; 17, 101. 146. 236. 284. 360. 378. 399. 532. 580. 584. 598. 602; 18, 17. 135. 236. 296. 308. 384. 445. 541. 652. 658. 681; 19, 67. 196. 206. 391. 398. 418. 430. 484; 20, 280. 414. 612; 21, 108. 248. 340. 428; 22, 120. 229. 230. 280. 282. 292. 464; 23, 42. 177. 182. 390. 426. 594. 684; 24, 150. 156. 162. 350;

II: 24, 501; 25, 247. 322. 364. 455. 468. 670; 26, 308. 310. 629; 27, 16. 104. 292; 28, 39. 288; 29, 158. 392; 30, 20. 168. 221; 31, 166; 32, 100. 232. 372. 381. 450. 490; 33, 154. 238; 34, 173; 35, 172; 36, 218. 293; 37, 31. 42; 38, 37; 39, 280. 284. 400; 40, 27. 70. 130; 41, 6. 19. 65. 66. 102. 107. 120. 159. 204. 205. 210; 42, 40. 295; 43, 14. 30. 36. 40. 324; 44, 67. 188; 45, 142. 243; 46, 50. 84. 121. 122. 304. 342. 369. 426. 448. 542. 589. 626; 47, 22. 74. 261. 262. 281. 301. 325. 326; 48, 265. 294. 327; 49, 201. 234. 258; 50, 452. 571. 572. 610.

Soome skandeerimisreeglite vastu ei esine ühtegi eksimust.

b. Kolmesõnalised.

6-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 2: *125 ja *215.

77. Tüüp *125.

376 värssi (1,6%). I — 177 (1,6%); II — 199 (1,7%).

Näide:

Saa kera sanelemahan (I: 1, 14).

Puut pitkät petäjikössä (II: 24, 470).

Esinemissageduse järjekorras on see tüüp viieteistkümmes (VK-s ja VER-s esineb seda tüüpi vähe: esimeses on sel 38. ja viimases 23. koht).

82 juhtumis (21,8%) on viiesilbiline sõna liitsõna 2 + 3 silpi (vastab siis tüübile *1223).

Näide:

Oi Ukko ylijumala (I: 1, 169).

Tuo mulle sotisopani (II: 26, 331).

I: 1, 14; 2, 317. 331. 361; 5, 123; 7, 20; 9, 104. 109; 10, 23; 12, 60. 74. 79. 100. 105. 279; 14, 13. 38. 117. 304; 15, 629; 17, 58. 450. 528; 18, 558; 19, 40; 20, 22. 31. 409. 410. 419; 21, 15; 22, 7; 23, 88. 639;

II: 24, 470; 26, 339. 342. 519. 531; 27, 116; 29, 212. 219. 305. 556; 30, 144. 235. 309. 397; 32, 415. 441; 33, 8. 198. 264. 274; 35, 297; 36, 29. 238; 38, 109; 39, 58. 95. 373. 424; 42, 317. 358. 465; 44, 153. 243; 45, 15. 132. 245. 270. 321; 46, 338; 47, 51. 249. 317; 48, 226. 356; 50, 23. 134. 265. 281.

5 juhtumis on viiesilbiline sõna liitsõna 3 + 2 silpi (vastab tüübile *1232):

Kun kävin mataramaalla (I: 8, 53).
 Ja pahan pakeno-aika (I: 17, 482).
 Et hyvin, emäntä-parka (II: 33, 232).
 Jäi yksi sakarisormi (II: 43, 250).
 Niin paloi katajakangas (II: 48, 252).

Üldse on siis viiesilbiline sõna liitsõna 87 juhtumis (23,3%).

8 juhtumis on värsijala languses (kaugemal esimest värsijalga) pikk silp:

On noita itselläniki (I: 3, 368. 384. 400. 418. 436).
 Ei ole itkettäviä (I: 3, 529).
 Ja kuta katsottanehe (I: 20, 186).
 Niin kuulla kymmenennellä (II: 50, 151).

Värsis II: 51, 151 esineb ebanormaalne pikk silp 2. värsijala languses.

Lõppeks võiks veel märkida, et 220 juhtumis esineb esimese värsijala languses pikk pearõhuline silp (58,5%). Sama nähtus esines ka tüüpides *1223 ja *1232, nagu nägime eespool.

78. Tüüp *215.

79 värssi (0,3%). I — 36 (0,3%); II — 43 (0,4%).

Näide:

Uuen kuun kumottaessa (I: 1, 248).
 Luulin kuun kumottavaksi (II: 25, 643).

I: 1, 194. 248. 272; 2, 33. 47. 110. 220. 254. 309; 4, 123. 230; 10, 40. 291; 11, 234; 12, 233. 241; 13, 198. 241; 15, 454. 492. 551. 555; 16, 45. 176. 332; 17, 143. 549; 18, 120. 211. 303. 644; 21, 163; 22, 317; 23, 172; 24, 327. 373;

II: 25, 634. 643; 26, 33; 27, 155; 30, 119. 251; 31, 11. 80. 143. 173. 359; 33, 215; 34, 208. 212; 36, 147; 37, 74. 147. 225; 38, 29. 134; 39, 22; 42, 163. 477; 43, 301. 403. 418; 46, 214; 47, 21. 27. 43; 48, 232; 49, 16. 69. 73. 141. 281. 293. 383. 403; 50, 37. 164. 178. 497.

15 juhtumis (19,0%) on viiesilbiline sõna liitsõna. 12 juhtumis on sel 2 + 3 silpi, 3-s aga 3 + 2 silpi.

Aalto vie asuinsiani (I: 1, 194).
 Siihen loi lohiapajat (I: 1, 272).
 Toinen syö sianlihoa (I: 4, 123).
 Kuni kyyn kulon-alaisen (I: 13, 198).

Minä mies vähäväkinen (I: 15, 492).
 Tunnen mie kalanku'unki (I: 18, 120).
 Orret on omenapuista (I: 21, 163).
 Toisin tuon miniä-raukan (I: 22, 317).
 Kuni kuu meren-ylinen (II: 25, 634).
 Kuni kynn kulon-alaisen (II: 30, 119).
 Kolmas on hopeakarva (II: 37, 74).
 Kolmas on kotimäkehen (II: 39, 22).
 Purki tuon punakeräsen (II: 48, 232).
 Pieni on sotatuliksi (I: 49, 141).
 Veikko vei emähevosen (II: 50, 37).

Kõigis selle tüübi värssides vastavad silbi pikkused soome skandeerimisteooriale.

c. Neljasõnalised.

4-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin 1: *1115.

79. Tüüp *1115.

8 värssi (0,04%). I — 4 (0,04%); II — 4 (0,04%).

Kun ei kuu kerittänyssä (I: 1, 315).
 Eip' on mies pahempikana (I: 10, 293; 16, 275).
 Jos on mies epäpätöinen (I: 23, 90).
 Vaan ei mies pahempikana (II: 26, 199).
 Kun ei kuu kumotakana (II: 47, 57).
 Pah' on kuun kumottamatta (II: 49, 33).
 Saan ma kuun kumottamahan (II: 49, 115).

Ühes juhtumis on viiesilbiline sõna liitsõna 2 + 3 silpi (I: 23, 90).

B. Üheksasilbilised värsitüübid.

Need on matemaatiliselt võimalikud kahe-, kolme-, nelja- või viiesõnalistena.

a. Kahesõnalised.

2-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist *45 ja *54 esineb siin esimene.

80. Tüüp *45.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Aiaksiksi asettelevi (II: 31, 312).

Värsis on eksimus selle soome reegli vastu, mis keelab esimest värsijalga täitmast kolme samasse sõnasse kuuluva silbiga.

b. Kolmesõnalised.

9-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb käsitledavas materjalis 2: *315 ja *225.

81. Tüüp *315.

1 värss (0,01%). I — 1 (0,01%); II — puudub.

Kyllikki on kylänkäviä (I: 12, 124).

Viiesilbiline sõna on liitsõna 2 + 3 silpi.

82. Tüüp *225.

2 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 1 (0,01%).

Neiti oli mataramaalla (I: 19, 449).

Käänny käet syleilemähän (II: 37, 152).

Pikkusnõuded on täidetud.

c. Neljasõnalised.

12-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin kaks: *1125, *1215.

83. Tüüp *1125.

2 värssi (0,01%). I — puudub; II — 2 (0,02%).

Jo tuon näen kyselemättä (II: 25, 101, 235).

84. Tüüp *1215.

3 värssi (0,01%). I — puudub; II — 3 (0,03%).

Ei ole mies pahempikana (II: 42, 379).

Kun oli kuun kulettanunna (II: 47, 33).

Jo oli yö alinomainen (II: 47, 41).

Viimses värsis 5-silbiline sõna on liitsõna 2 + 3 silpi.

d. Viiesõnalised

värsitüübid sellest rühmast pole esindatud.

Võrreldes „Kalevalas“ esineva viiesilbilise sõna esindust eesti rahvalaulude omaga, selgub, et seal on viiesilbiline sõna õige sageli liitsõna (vrd. Anderson lk. 149—172, Aavik lk. 100—116). Meie materjalis aga on viiesilbiline sõna suuremalt jaolt lihtsõna.

VII. Värsitüübid kuni kuuesilbiliste sõnadega.

A. Kakeksasilbilised värsitüübid.

Need võivad olla kahe- või kolmesõnalised.

a. Kahesõnalised.

Matemaatiliselt on siin võimalik kaks kombinatsiooni: 26 ja 62; need esinevadki mõlemad käsitledavas materjalis.

85. Tüüp 26.

486 värssi (2,1%). I — 272 (2,4%); II — 214 (1,9%).

Näide:

Käyä kulleroittelevi (I: 2, 166).

Piha pihlajaisinesi (II: 24, 452).

Esinemissageduselt on kõne all olev tüüp üheksandal kohal (VK-s 19. ja VER-s 29. kohal).

253 juhtumis (52,1%) on kuuesilbiline sõna liitsõna 2 + 4 silpi.

Näide:

Kaunis kasvinkumppalini (I: 1, 12).

Pirtti lautakattoinesi (II: 24, 444).

Neis juhtumeis on see tüüp lähedane tüübile 224, millega ongi seletatav selle nii rohke esinemisprotsent.

51 juhtumis (10,5%) on kuuesilbiline sõna liitsõna 3 + 3 silpi, vastates nii tüübile *233; kuna aga viimane on üldmaterjalis esinemissageduselt teisel kohal, on siin selle esinemisprotsent küllalt väike.

Laivan laskemasiaksi (I: 1, 279).

Vaaksan palttinapaloa (I: 4, 226).

Halki hartialihojen (I: 6, 114; II: 33, 272).

Noille syntymäsioille (I: 7, 131; 10, 496).

Vaimo valkeanverinen (I: 7, 134).

Rauan karkaisu-vesiksi (I: 9, 212).

Rauan karkaisu-vetehen (I: 9, 244).

Sepon seisona-sioilla (I: 9, 315).

Halki hartialihojen (I: 12, 182).

Poron poikimäsioille (I: 13, 123).

Koiran haukuntasioille (I: 13, 177).

Vasten varvikomäkeä (I: 13, 244; II: 46, 559).

Keihäs kenkimäsioilta (I: 13, 255).

Läpi liikkumalihojen (I: 15, 357).
 Löyän synnyntäsiasi (I: 17, 188).
 Revon rääyntäsioilta (I: 17, 215).
 Tuulen tuutimasioilta (I: 17, 238).
 Viljan vierimäsioille (I: 19, 140).
 Savun syntymäsioa (I: 20, 478).
 Siirryit syntymäsioilta (I: 22, 72).
 Nousi nuotiotulelta (I: 22, 501).
 Pätsin lämmitä-panoksi (I: 23, 274).
 Eikä synnyntäsiasi (I: 23, 760).
 Siirryin synnyntäsialta (I: 23, 822).
 Kutsui kuppeloperäksi (I: 24, 287).
 Kaiken kasvanto-ikäni (I: 24, 311).
 Heitän heinikkopihani (I: 24, 368).
 Päänsä pellavaspioksi (II: 26, 47).
 Suulla surkeannäöllä (II: 28, 67).
 Kupit kukkurakuvulle (II: 29, 203).
 Seinän seisontasioa (II: 29, 462).
 Tuli turmion-alainen (II: 30, 236).
 Vaelsi varvikkosaloa (II: 30, 398).
 Kaksi kattila-rania (II: 31, 369).
 Viisi viikate-kulua (II: 31, 371).
 Saunan lämmintä-panolle (II: 32, 312).
 Kule pellavaskupona (II: 32, 366).
 Murra muurahaiskekoja (II: 32, 402).
 Poikki pohkealihasi (II: 32, 458).
 Kaatui kattilanoeksi (II: 33, 288).
 Saksan saipua vesillä (II: 36, 224).
 Vierä valkamavesille (II: 36, 271).
 Tuhhat ampuja-urosta (II: 43, 160).
 Etsi synnytyssioa (II: 45, 67).
 Noista nostamavioista (II: 46, 5).
 Tulen siirtymäsioille (II: 47, 125).
 Sepä Kurjetta-rukalla (II: 50, 142).
 Käyä hongikkokeolle (II: 50, 296).

Kõigis loeteldud värssides on kuuesilbilise liitsõna 1. sõna algsilp pikk ja 2. sõna algsilp lühike vastavalt soome skandeermisteooria nõudeile.

182 juhtumis (37,4%) on kuuesilbiline sõna liitsõna. Et need juhtumid on vahest kõige huvitavamad, eriti selle poolest, et eesti rahvalauludes kuuesilbiline sõna vastavas tüübis ainult kahel korral on liitsõna (VER-s; VK-s on see ainult liitsõna), on siin antud kõik need tekstid.

Tuulen tuuteltavaksi (I: 1, 157; 7, 25. 73; II: 43, 281).
 Vaiva värjätelläkseni (I: 1, 166; 7, 30).
 Veessä vieriehelläkseni (I: 1, 168).

- Käyä kulleroittelevi (I: 2, 166; 14, 286).
Käsin kääntymättömäksi (I: 3, 49).
Jaloin liikkumattomaksi (I: 3, 50).
Mäet mylleröittämissä (I: 3, 223).
Mäet mylleröitettiin (I: 3, 243).
Virkki vieriellessänsä (I: 4, 272).
Lohen leikkaellaksensa (I: 5, 78).
Lohi leikkaellaksesi (I: 5, 101).
Kaunis katsannoisiltansa (I: 5, 239).
Jousen jänniteltäväksi (I: 6, 60).
Kääntyi kämmenyisillehen (I: 6, 224).
Nimen tietämättömällä (I: 7, 120).
Tuiki tuntemattomalla (I: 7, 200).
Armas aikaellaksesi (I: 7, 272; II: 32, 468; 46, 564).
Solmun tuntumattomaksi (I: 8, 98, 104).
Aivan tutkaimettomalla (I: 8, 102).
Hurme huppelehtamahan (I: 8, 164).
Karhu kämmenyisillensä (I: 9, 300).
Hurme, huppelehtamasta (I: 9, 344).
Päältä päärmehettömäksi (I: 9, 554).
Vieä vieretelläksesi (I: 10, 167).
Vieä viiletelläksensä (I: 10, 172).
Uros untelompikana (I: 10, 294; 16, 276; II: 26, 200; 42, 380).
Lyöä lynnähyttelevi (I: 10, 412; 17, 142).
Tanner tanhuellakseni (I: 11, 130).
Tanner tanhuellaksesi (I: 11, 138; II: 29, 150).
Liitti liistehyisillensä (I: 11, 206).
Liitin liistehyisilleni (I: 11, 359).
Luokin lonkahuttajata (I: 12, 324, 330).
Maille kyntämättömille (I: 12, 460; 17, 412).
Aivan ahvenettomihin (I: 12, 462; 17, 406).
Kurja koskemaisittani (I: 12, 486).
Kalhu kalpoeltavaksi (I: 13, 62).
Silmän siintämättömähän (I: 13, 214).
Korvan kuulemattomahan (I: 13, 216).
Silmän siintämättömihin (I: 13, 245).
Korvan kuulemattomihin (I: 13, 246).
Terve, tervehyttäjänne (I: 14, 30).
Pane palkkalaisiasi (I: 14, 59).
Käyä kälkähyttelevi (I: 14, 390).
Teille tietämättömille (I: 15, 34; II: 30, 344).
Varsat valjastuttamahan (I: 15, 106).
Kannan karskuteltavaksi (I: 15, 158).
Lasta lausehelliseksi (I: 15, 384).
Käyä kääramöittelevi (I: 15, 412).
Saa'a saaveroittelevi (I: 15, 460).
Kaunis kaapsahellaksesi (I: 15, 494).

Saa'a käärahyttelevi (I: 15, 530).
Polku poimeteltavata (I: 17, 16).
Kolmas koikutellaksesi (I: 17, 23).
Päivän pouahuttamatta (I: 17, 144).
Maista liikuteltavista (I: 17, 200).
Soilta sammalettomilta (I: 17, 204).
Mailta kyntämättömiltä (I: 17, 222).
Maihin liikuteltavihin (I: 17, 382).
Soille räkymättömille (I: 17, 402).
Lempi liehaellaksesi (I: 17, 416).
Hengen huokumattomaksi (I: 17, 494).
Armas aikaellakseni (I: 17, 508; II: 29, 590).
Tuli tuntemattomana (I: 18, 330).
Luien tuntumattomille (I: 18, 346).
Valmis valvateltavani (I: 19, 14. 344).
Valmis valvateltavasi (I: 19, 348).
Hullut huppeloitsemahan (I: 20, 424).
Käen kintahattomana (I: 21, 118).
Kupit kukkuraisillansa (I: 21, 235).
Toiste toimieltavaksi (I: 21, 418).
Puoli palmikoitsematta (I: 22, 26).
Toinen hiemoiteltavana (I: 22, 32).
Toinen kengiteltävänä (I: 22, 38).
Toinen kinnasteltavana (I: 22, 44).
Vuoet voikerrehtamisen (I: 22, 70).
Kerran kertaellessasi (I: 22, 124).
Läävät länkämöisilläsi (I: 23, 150).
Kulta kuiskuteltaessa (I: 23, 506).
Tytär tuuiteltunaki (I: 23, 524).
Nuorna tuuiteltuasi (I: 24, 338).
Rinnoin ruokkieltuasi (I: 24, 340).
Kaunis kaaputellakseni (II: 24, 446. 450. 454).
Piha pihlajaisinesi (II: 24, 452).
Kana kainaloisessansa (II: 25, 112).
Vaja vierahaisinesi (II: 25, 214).
Suulta suurukselliselta (II: 25, 436).
Tulen tietämättömällä (II: 25, 586).
Häissä häilyteltäväni (II: 26, 73).
Löihe kukkaroisehensa (II: 26, 486).
Hepo helkeyttämähän (II: 26, 502).
Kulki kukkaroisehensa (II: 26, 568; 27, 166; 42, 84).
Tielle teukkalehtamahan (II: 26, 642).
Kielin kertoeltavana (II: 27, 8).
Terve tervehyttäjälle (II: 27, 24).
Lampi laikutellaksesi (II: 27, 212).
Armas aikaellaksensa (II: 28, 290).
Lempi liehaellakseni (II: 29, 578).
Kuura kuulemaisissani (II: 30, 50).

Rinnat riuahuttamatta (II: 30, 92).
Maahan mättähättömähän (II: 30, 112).
Maata matkaellessansa (II: 30, 148).
Heinät helpehettömäksi (II: 30, 150; 42, 480)
Vaai varpahuksiani (II: 30, 188).
Teillä tietämättömillä (II: 30, 372).
Vaali vartiattomassa (II: 32, 58).
Paras palkkalaisiasi (II: 32, 244).
Ranta raikutellaksenne (II: 32, 282).
Hiekka helkytelläksesi (II: 32, 462).
Polku poimetelläksesi (II: 32, 476).
Leivän leikkaellaksensa (II: 33, 82).
Maata mahtavaisimmanki (II: 33, 261).
Tyttö tietämättömiin (II: 34, 202).
Nimen tietämättömähän (II: 34, 218).
Kulta kuihauttelevi (II: 35, 178).
Kerran kertoelleheksi (II: 35, 258).
Läävät länkämöisilläni (II: 36, 144).
Päivät einehettömänä (II: 37, 4).
Päivän pouahuttamatta (II: 37, 148).
Venyn veistännäisilläni (II: 39, 194).
Vene vieremättömäksi (II: 40, 94).
Koivin koikkelehtavata (II: 41, 34).
Kävi kanteloisehensa (II: 42, 66).
Varsin vaattehettomaksi (II: 44, 156).
Maalla mättähättömällä (II: 45, 44).
Nimen tietämättömiä (II: 45, 188).
Tuulen tuntumattomahan (II: 45, 279).
Päivän paistamattomahan (II: 45, 280).
Vammat värjymättömäksi (II: 45, 288).
Päivin pääsemättömiksi (II: 45, 312).
Hengin henkäeltyäni (II: 45, 336).
Hanhi hautomaisillansa (II: 46, 80).
Turkin tunnusteltavaksi (II: 46, 289).
Retki reiahelläksesi (II: 46, 550).
Toiste toimiteltavaksi (II: 46, 624).
Puita pilkoteltaviksi (II: 46, 630).
Pirtit valkeattomaksi (II: 47, 40).
Tulta tuuiteltaessa (II: 47, 93).
Kalat kartanoisiansa (II: 47, 243).
Verkko valmistellakseni (II: 48, 11).
Päivän paistamattomilta (II: 48, 149).
Hiekan hieromattomilta (II: 48, 150).
Yöllä piileteltäväksi (II: 48, 279).
Pirtit valkealliseksi (II: 48, 290).
Väki Väinämöisellenki (II: 50, 200).
Paras palkkalaisiani (II: 50, 206).
Aivan aivinaisillansa (II: 50, 240).

Lapsen lantehuisillensa (II: 50, 348).
 Käyä kääperöittelevi (II: 50, 374. 388. 402).
 Töistä tuhmemmistakana (II: 50, 462).
 Lausui lähtiellessänsä (II: 50, 490).
 Toisin tutkaeltavaksi (II: 50, 530).
 Kielen keikkelehtämättä (II: 50, 548).

86. Tüüp 62.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Merenvahti-vaippa päällä (II: 48, 128).

Kuuesilbiline liitsõna on $2 + 2 + 2$ silpi (lähedane tüübile 2222). Tüüp 62 ei ole esindatud eesti rahvalauludes ühegi värssiga.

b. Kolmesõnalised.

3-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb siin üks: 116.

87. Tüüp 116.

6 värssi (0,03%). I — 3 (0,03%); II — 3 (0,03%).

Oi sie, kyntörastahainen (I: 8, 63).

Tuo nyt kultaturpoasi (I: 14, 329).

Voi on valtavanhempani (I: 22, 416; II: 35, 276).

Oi on osto-orjaseni (II: 26, 369).

Tuon on valtavanhempansa (II: 29, 532).

Kõigis kuues juhtumis on kuuesilbiline sõna liitsõna $2 + 4$ silpi.

B. Üheksasilbilised värsitüübid.

Matemaatiliselt võivad need olla kahe-, kolme- või neljasõnalised.

a. Kahesõnalised.

2-st matemaatiliselt võimalikust kombinatsioonist esineb üks: 36.

88. Tüüp 36.

1 värss (0,01%). I — puudub; II — 1 (0,01%).

Veäite villakuontalona (II: 26, 661).

6-silbiline sõna on liitsõna $2 + 4$ silpi. I värsijalga täitev 3-silbiline sõna on ebareeglipärane.

b. Kolmesõnalised.

6-st matemaatilisest võimalikust kombinatsioonist esineb siin üks: 216.

89. Tüüp 216.

7 värssi (0,03%). I — 3 (0,03%); II — 4 (0,04%).

Sure en sukkajalkojasi (I: 3, 399).

Murti se puolipyörryksihin (I: 3, 519).

Pääse en neitipäiviltäni (I: 10, 456).

Viety on viljamättähältä (II: 25, 323).

Nousnut on nuotiotulelta (II: 25, 505).

Ota ei orvaskettuana (II: 27, 352).

Karja on kaunihiin-näköinen (II: 33, 203).

5 juhtumis on 6-silbiline sõna liitsõna 2 + 4 silpi, 2 juhtumis aga (II: 25, 505; 33, 203) 3 + 3 silpi.

c. Neljasõnalised

värsitüübid pole selles rühmas esindatud.

VIII. Värsitüübid kuni seitsmesilbiliste sõnadega.

Need võivad olla kahe-, kolme- või neljasõnalised. Käsiteldavas materjalis esineb üks kahesõnaline kaheksasilbiline värsitüüp.

A. Kaheksasilbilised värsitüübid.

a. Kahesõnalised.

90. Tüüp *17.

2 värssi (0,01%). I — 1 (0,01%); II — 1 (0,01%).

Pään pärisemättömäksi (I: 17, 493).

Öin yrittämättömiksi (II: 45, 311).

7-silbiline sõna on mõlemal juhtumil liitsõna.

Võrdluseks võiks mainida, et eesti rahvalauludes ei esine üldse värsitüüpe seitsmesilbiliste sõnadega.

IX. Värsitüübid kuni kaheksasilbiliste sõnadega.

Matemaatiliselt võivad need olla ühe-, kahe- või kolmesõnalised. Käsiteldavas materjalis esineb ainult üks kaheksasilbiline ühesõnaline värsitüüp.

A. Kaheksasilbilised värsitüübid.

a. Ühesõnaline.

91. Tüüp 8.

12 värssi (0,1%). I — 10 (0,1%); II — 2 (0,02%).

Takehinta-tanterilla (I: 9, 316).

Kultalatva-kuusosehen (I: 10, 41).

Kultalatva-kuusosesta (I: 10, 144. 150).

Eränetso-aikoinani (I: 14, 56. 144).

Miehentappo-tanterilta (I: 17, 224).

Aallonlaskia-urosta (I: 18, 698).

Kaljankeitto-valkeita (I: 20, 482).

Kanervikkokankahisin (I: 22, 290).

Kohokuori-kokkaroilla (II: 25, 530).

Tuhatkieli-käärmehele (II: 26, 630).

Välja arvatud kaks juhtumit (I: 18, 698 ja 22, 290), on kõigis esinevais värssides 8-silbilise liitsõna I pool (s. t. I värsipool) liitsõna 2 + 2 silpi ja II pool 4-silbiline liitsõna, olles seega lähedane tüübile 224.

Värsis I: 18, 698 on 8-silbilise liitsõna I pool (s. t. I värsipool) 2 + 3 silpi, II pool 3-silbiline liitsõna, vastates nii tüübile *233.

Värsis I: 22, 290 koosneb 8-silbiline liitsõna kahest 4-silbilisest liitsõnast, sarneldes nii tüübiga 44.

Eesti rahvalauludes puuduvad 8-silbiliste sõnadega värsitüübid.

Värsitüübid esinemissageduse järjekorras.

Nr.	Tüüp	Värsside arv			Protsentides		
		I + II	I	II	I + II	I	II
58	224	5297	2579	2718	23,2	22,6	23,8
12	*233	3824	1874	1950	16,8	16,4	17,1
53	44	3132	1574	1558	13,7	13,8	13,7
75	*35	1803	931	872	7,9	8,2	7,7
1	2222	946	483	463	4,1	4,2	4,1
14	*332	898	393	505	3,9	3,4	4,4

N r.	T ü ü p	V ä r s s i d e a r v			P r o t s e n t i d e s		
		I + II	I	II	I + II	I	II
13	*323	867	435	432	3,8	3,8	3,8
61	1124	556	280	276	2,4	2,5	2,4
85	26	486	272	214	2,1	2,4	1,9
23	*2213	475	211	264	2,1	1,9	2,3
19	*1232	455	250	205	2,0	2,2	1,8
76	*53	452	252	200	2,0	2,2	1,8
60	422	446	210	236	2,0	1,8	2,1
22	*2132	386	187	199	1,7	1,6	1,7
77	*125	376	177	199	1,6	1,6	1,7
18	*1223	360	183	177	1,6	1,6	1,6
54	*134	349	194	155	1,5	1,7	1,4
15	*1133	264	142	122	1,2	1,2	1,1
3	11222	168	77	91	0,7	0,7	0,8
69	2124	132	88	44	0,6	0,8	0,4
21	*2123	121	68	53	0,5	0,6	0,5
68	1224	97	52	45	0,4	0,5	0,4
32	*2133	95	59	36	0,4	0,5	0,3
57	*413	89	51	38	0,4	0,4	0,3
20	*1322	88	39	49	0,4	0,3	0,4
78	*215	79	36	43	0,3	0,3	0,4
30	*1233	61	32	29	0,3	0,3	0,3
16	*1313	44	23	21	0,2	0,2	0,2
7	12222	43	25	18	0,2	0,2	0,2
26	*11132	35	21	14	0,2	0,2	0,1
56	314	28	17	11	0,1	0,1	0,1
63	2114	27	17	10	0,1	0,1	0,1
8	21222	26	8	18	0,1	0,1	0,2
29	*333	26	13	13	0,1	0,1	0,1
67	324	26	17	9	0,1	0,1	0,1
24	3122	16	11	5	0,1	0,1	0,04
25	*11123	14	5	9	0,1	0,04	0,1
39	3222	14	11	3	0,1	0,1	0,03
27	*11213	13	9	4	0,1	0,1	0,04
73	2224	13	6	7	0,1	0,1	0,1
91	8	12	10	2	0,1	0,1	0,02
4	21122	11	4	7	0,05	0,04	0,1
49	*2233	9	6	3	0,04	0,05	0,03
17	*3113	8	6	2	0,04	0,05	0,02
72	11124	8	4	4	0,04	0,04	0,04
79	*1115	8	4	4	0,04	0,04	0,04
46	*21213	7	3	4	0,03	0,03	0,04
55	*143	7	3	4	0,03	0,03	0,04
89	216	7	3	4	0,03	0,03	0,04
66	*234	6	3	3	0,03	0,03	0,03
87	116	6	3	3	0,03	0,03	0,03
38	*2322	5	4	1	0,02	0,04	0,01

N r.	T ü ü p	V ä r s s i d e a r v			P r o t s s e n t i d e s		
		I + II	I	II	I + II	I	II
40	*11133	5	3	2	0,02	0,03	0,02
59	242	5	—	5	0,02	—	0,04
36	*2223	4	1	3	0,02	0,01	0,03
44	*12213	4	2	2	0,02	0,02	0,02
33	*3123	3	3	—	0,01	0,03	—
42	*11322	3	2	1	0,01	0,02	0,01
64	4112	3	1	2	0,01	0,01	0,02
84	*1215	3	—	3	0,01	—	0,03
2	22222	2	2	—	0,01	0,02	—
5	22112	2	1	1	0,01	0,01	0,01
34	*3132	2	1	1	0,01	0,01	0,01
37	*2232	2	2	—	0,01	0,02	—
43	*12123	2	1	1	0,01	0,01	0,01
45	*21123	2	2	—	0,01	0,02	—
47	31122	2	—	2	0,01	—	0,02
48	*111213	2	1	1	0,01	0,01	0,01
62	1142	2	—	2	0,01	—	0,02
71	4122	2	2	—	0,01	0,02	—
82	*225	2	1	1	0,01	0,01	0,01
83	*1125	2	—	2	0,01	—	0,02
90	*17	2	1	1	0,01	0,01	0,01
6	112112	1	1	—	0,01	0,01	—
9	*22122	1	—	1	0,01	—	0,01
10	111222	1	1	—	0,01	0,01	—
11	122112	1	—	1	0,01	—	0,01
28	*21113	1	—	1	0,01	—	0,01
31	*1323	1	1	—	0,01	0,01	—
35	*3213	1	1	—	0,01	0,01	—
41	*11223	1	—	1	0,01	—	0,01
50	*11233	1	1	—	0,01	0,01	—
51	*22213	1	1	—	0,01	0,01	—
52	31222	1	—	1	0,01	—	0,01
65	414	1	1	—	0,01	0,01	—
70	2214	1	—	1	0,01	—	0,01
74	11224	1	1	—	0,01	0,01	—
80	*45	1	—	1	0,01	—	0,01
81	*315	1	1	—	0,01	0,01	—
86	62	1	—	1	0,01	—	0,01
88	36	1	—	1	0,01	—	0,01

Kokkuvõtteid ja võrdlusi.

Nagu selgus, on „Kalevalas“ üldse 91 värsitüüpi. Kõige sagedamini esinev värsitüüp on tüüp 224 — samuti nagu eesti rahvalaludes, nii et see tüüp näib olevat rahvalaulikute poolt enim eelistatud.

Üle 227 (1%) värsi esineb 18-s värsitüübis. Neis kokku on 21372 värssi (93,8%). Kuni 0,1%-lise (s. t. 1% — 0,1%) värs-side arvuga on esindatud 17 värsitüüpi 1185 värsiga (5,2%); ülejäänud 238 värssi moodustavad 1,0% koguarvust (56-s tüü-bis). 18 tüüpi on esindatud igaüks ainult ühe värsiga.

Nii näeme, et „Kalevala“ värsitüübigistik võrreldes VK ja VER omaga on hoopiski lihtsam: VK-s esineb 153 ja VER-s 103 värsitüüpi.

Siiski esineb „Kalevalas“ 26 niisugust tüüpi, mida ei leidu VK-s või VER-s.

VK-s puuduvad neist järgmised:

*1322, *3132, *21123, *11233, *143, 414, 11224, 62, *17 ja 8.

VER-s puuduvad:

*3113, *21113, *3123, *3213, *11322, *12123, *21123, *21213, 31122, *111213, 31222, *143, 414, 4122, *1115, *315, *1125, *1215, 62, 36, *17 ja 8.

Ka värsitüüpide esinemissagedus on „Kalevala“ ja eesti rahvalauludes nii mõnegi tüübi suhtes ebauhtlane; seepärast antakse siin võrdlustabel, kuhu on lisatud statistilised andmed ka eesti kunstrahvalaulude — Suitsu ja Ridala poemide — kohta.

Andmed on esitatud kaheksateistkümne kõige sagedamini esineva värsitüübi kohta (protsentides).

Tüüp	Klv.	VK	VER	Suits	Ridala
224	23,2	21,9	25,4	18,2	18,0
*233	16,8	5,8	8,7	9,2	21,2
44	13,7	10,6	6,8	13,6	9,0
*35	7,9	1,1	1,3	0,8	5,9
2222	4,1	13,0	11,8	12,8	8,2
*332	3,9	1,2	2,2	2,4	9,9
*323	3,8	3,4	2,7	2,1	3,7
1124	2,4	6,7	4,9	5,9	1,1
26	2,1	1,0	0,5	0,7	0,2
*2213	2,1	1,1	1,9	5,3	4,6
*1232	2,0	0,8	2,0	0,7	0,3
*53	2,0	0,8	0,5	0,5	5,1
422	2,0	2,6	1,8	5,4	5,0
*2132	1,7	0,9	1,2	1,1	1,1
*125	1,6	0,3	0,7	—	0,2
*1223	1,6	1,8	2,8	1,6	0,1
*134	1,5	0,01	0,2	0,3	0,8
*1133	1,2	1,5	1,8	0,5	0,2

Nagu nähtub tabelist, on „Kalevalas“ ja eesti rahvalauludes tüübi 224 esinemisprotsent peaaegu võrdne, eesti kunstrahvalauludes aga on see väiksem. Tüüp *233 juures on aga kõikuvus küllaltki suur. Kõige rohkem on viimast tarvitanud Ridala, sellele järgneb „Kalevala“; VK-s, VER-s ja Suitsul on seda aga poole võrra vähem kui eelmistel. Tüübi 2222 juures torkab silma selle vähemus „Kalevalas“ võrreldes eesti rahvalauludega. Ka viie- ja kuuesilbiliste sõnadega värsitüüpides on märgatav vahe eesti ja soome materjalide vahel.

Peale selle esineb siin rida värsitüüpe, mis „Kalevalas“ on esindatud rohkem kui 1%-liselt, VK-s ja VER-s aga vähem kui 1%-liselt. Need on järgmised:

T ü ü p	K l v.	V K	VER
26	2,1	1,0	0,5
*1232	2,0	0,8	2,0
*53	2,0	0,8	0,5
*2132	1,7	0,9	1,2
*125	1,6	0,3	0,7
*134	1,5	0,01	0,2

„Kalevalas“ esinevad värsitüübid on kas kaheksa-, üheksa- või kümnesilbilised.

Kaheksasilbilised värsitüübid, arvult 44, moodustavad neis esineva 22163 värsiga (97,2%) valdava osa kogu materjalist.

Üheksasilbilisi värsitüüpe on 40, aga värsside arv neis on võrdlemisi väike: 604 (2,6%).

Kümnesilbilisi värsitüüpe on 7, 28 värsiga (0,1%).

Skandeeruvate värsside protsent võrreldes eesti rahvalauludega on „Kalevalas“ märgatavalt suurem. Siin esineb 11407 (50,0%) niisugust värssi, kus sõnarõhk ja värsirõhk ei ühti. Skandeeruvate värsside hulka on arvatud ka need värsid, kus esinev neljasilbiline liitsõna koosneb ühe- + kolmesilbilisest sõnast (VK-s ja VER-s ei esine niisuguseid kombinatsioone).

„Kalevalas“ ja eesti rahvalauludes esinevate skandeeruvate värsside esinemissuhe on järgmine:

K l v.	V K	VER
50,0%	27,4%	33,2%

Välja arvatud üksikud juhtumid, on kõigis skandeeruvais värssides rangelt kinni peetud soome pikkusreegleist.

Mis puutub prof. Andersoni uurimuses fikseeritud staccato-legato reeglisse (vt. Anderson lk. 187 j.), siis, nagu vastavate tüüpide juures on juba mainitud, võib seda nentida ka „Kalevala“ vastava värsimaterjali puhul. Pikemad sõnad (4-, 5-, 6- ja 7-silbilised) esinevad siingi värsi esipooles harvemini kui teises pooles.

Täielikuma ülevaate saamiseks esitatakse siin kokkuvõtlikud andmed nelja-, viie-, kuue- ja seitsmesilbiliste sõnade esinemise kohta.

4-silbiline sõna	I värsip.	II värsip.
	540 v. (2,4%)	6542 v. (28,7%)

Kui siia juurde arvata tüüp 44 juurest niisugused värsid, kus 4-silb. sõna on liitsõna kas värsi I või II pooles, siis kujuneb olukord järgmiseks:

	I värsip.	II värsip.
	709 v. (3,1%)	7230 v. (31,3%)
5-silbiline sõna	Esiosas	Lõpposas
	452 v. (2,0%)	2275 v. (10,0%)
6-silbiline sõna	Esiosas	Lõpposas
	1 v. (0,01%)	500 v. (2,2%)
7-silbiline sõna	Esiosas	Lõpposas
	—	2 v. (0,01%)

Neljasilbiliste liitsõnade puhul on tavaline, et need on $2 + 2$ silpi (1298 juhtumit); 86 juhtumis aga on neljasilbiline sõna liitsõna $1 + 3$ silpi. Kokku on neljasilbiliste sõnade hulgas liitsõnu 1384; siia juurde on arvatud ka tüübis 44 esinevad liitsõnad.

Viiesilbiliste sõnade puhul on suhe järgmine: värsi lõpposas esinev viiesilbiline sõna on 527 juhtumis $2 + 3$ silpi, 58 juhtumis aga $3 + 2$ silpi; värsi esiosas esinev viiesilbiline sõna on 216 juhtumis $2 + 3$ silpi.

Kuuesilbilised liitsõnad on tavaliselt $2 + 4$ silpi (265-s värsis); 53 juhtumis on värsi lõpposas esinev kuuesilbiline sõna liitsõna $3 + 3$ silpi. Tüübis 62 esineb liitsõna $2 + 2 + 2$ silpi.

Tüübis 8 esineb kaheksasilbiline liitsõna $2 + 2 + 4$ silpi (10 värssi), või $4 + 4$ silpi (1 värss), või $2 + 3 + 3$ silpi (1 värss).

Jaotades värsid neis esineva kõige pikema sõna järgi, saame järgmised tulemused:

Värsitüübid kuni	Klv.	VK	VER
2-silb. sõnadega:	1202 v. (5,3%)	3514 v. (22,7%)	943 v. (19,7%)
3-silb. sõnadega:	8123 v. (35,6%)	3782 v. (24,5%)	1460 v. (30,6%)
4-silb. sõnadega:	10228 v. (44,9%)	7549 v. (48,8%)	2162 v. (45,3%)
5-silb. sõnadega:	2727 v. (12,0%)	443 v. (2,9%)	150 v. (3,1%)
6-silb. sõnadega:	501 v. (2,2%)	176 v. (1,1%)	27 v. (0,6%)

Värsitüübid 7- ja 8-silbiliste sõnadega esinevad ainult „Kalevalas“:

7-silb. sõnadega: 2 v. (0,01%).

8-silb. sõnadega: 12 v. (0,1%).

Siin selgub huvitav nähtus: vaatamata soome keelele omasele sõnade pikemusele, on soome rahvalaulikuil, samuti kui eesti rahvalaulikuil, kalduvus tarvitada rohkem lühisõnalisi kui pika-sõnalisi värsse.

Mis puutub lõppeks prof. Andersoni poolt VK põhjal fikseeritud reegleisse, et kaht naabervärsijalga ei tohi täita $1 + 2 + 1$ silbiga ja esimest värsipoolt $1 + 3$ silbiga, siis võib nentida, et esimesest mainitud reeglist on siingi kinni peetud ja koguni 100%-liselt; teise reegli kohta ei saa seda aga ütelda, sest kombinatsioon $1 + 3$ silpi värsi esimeses pooles esineb 481 korda (2,1%), ja mitte alati pole see rõhutamas parallelismi, nagu ette näeb mainitud reegel.

Üldiselt võib ütelda, et „Kalevala“ ja eesti rahvalaulud, vaatamata üksikuile erinevustele (pikemate ja lühemate sõnade esinemissageduses, üksikute tüüpide puudumises ühes või teises materjalis või nende erinevas esinemisprotsendis jmm.) on oma iseloomult sarnased, kusjuures muidugi tuleb alla kriipsutada vigaste värsitüüpide täielikku puudumist „Kalevalas“, ebareeglipäraste värsside väikest esinemisprotsenti ja värsitüübiga suu-remat lihtsust võrreldes eesti rahvalauludega.

Tarvitatud kirjandus.

- Kalevala I Runot — viides stereotüpeerattu painos, Helsinki 1907, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kustannusliike.
- Kalevala II Selityksiä — kolmas painos, Helsingissä 1908, Suomal. Kirjall. Seuran Kirjapainon Osakeyhtiö.
- Anderson, Walter — Studien zur Wortsilbenstatistik der älteren estnischen Volkslieder, Tartu 1935, Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis) B XXXIV, 1.
- A. V. Kõrv — Värsimõõt Veske „Eesti Rahvalauludes“, Tartu 1923, Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis) B XIII, 3.
- A. Aavik — M. Veske „Eesti Rahvalaulude“ sõnasilbistatistiline uurimus. Rahvaluule keskastme seminaritöö, 1936.
- Gerda Kink-Laugaste — Sõna-silpide statistika G. Suitsu poemi „Lapse sünd“ ja V. Ridala poemi „Merineitsit“ kohta. Rahvaluule keskastme seminaritöö, I sem. 1935.
- E. A. Saarimaa — Kalevalan sanasto, Helsinki 1921, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Prof. K. Krohn — Soome-Eesti vanast rahvalaulust, Tartus 1924. Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus. Äratrükk „Eesti Kirjandusest“ XVIII.
- Kaarle Krohn — Kalevalankysymyksiä. Helsinki 1918, Suomalais-Ugrilainen Seura. Suomalais-Ugrilaisen Seuran Aikakauskirja XXXV, 1 ja XXXVI, 1.
- E. N. Setälä — Yhteissuomalainen äännehistoria, Helsingissä 1899.
- Heikki Ojansuu — Karjala-aunuksen äännehistoria, Helsingissä 1918, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Y. H. Toivonen — Zur geschichte der finnisch-ugrischen inlautenden affrikaten (Finnisch-Ugrische Forschungen XIX, Helsingfors 1923).

Värsitüüpe register.

Värsitüüp	Värsside arv	Nr.	Lk.	Värsitüüp	Värsside arv	Nr.	Lk.
8	12	91	59	*1313	44	16	16
*17	2	90	58	*1322	88	20	19
26	486	85	52	*1323	1	31	25
*35	1803	75	45	2114	27	63	39
36	1	88	57	*2123	121	21	19
44	3132	53	31	2124	132	69	42
*45	1	80	50	*2132	386	22	20
*53	452	76	47	*2133	95	32	25
62	1	86	57	*2213	475	23	20
116	6	87	57	2214	1	70	43
*125	376	77	48	2222	946	1	6
*134	349	54	33	*2223	4	36	26
*143	7	55	34	2224	13	73	44
*215	79	78	49	*2232	2	37	27
216	7	89	58	*2233	9	49	30
224	5297	58	36	*2322	5	38	27
*225	2	82	51	*3113	8	17	17
*233	3824	12	12	*3122	16	24	21
*234	6	66	41	*3123	3	33	26
242	5	59	37	*3132	2	34	26
314	28	56	34	*3213	1	35	26
*315	1	81	51	3222	14	39	27
*323	867	13	14	4112	3	64	40
324	26	67	41	4122	2	71	44
*332	898	14	15	*11123	14	25	21
*333	26	29	23	11124	8	72	44
*413	89	57	35	*11132	35	26	22
414	1	65	40	*11133	5	40	28
422	446	60	38	*11213	13	27	22
*1115	8	79	50	11222	168	3	7
1124	556	61	38	*11223	1	41	28
*1125	2	83	51	11224	1	74	45
*1133	264	15	16	*11233	1	50	30
1142	2	62	39	*11322	3	42	28
*1215	3	84	51	*12123	2	43	28
*1223	360	18	17	*12213	4	44	28
1224	97	68	42	12222	43	7	9
*1232	455	19	18	*21113	1	28	23
*1233	61	30	24	21122	11	4	8

Värsitüüp	Värsside arv	Nr.	Lk.	Värsitüüp	Värsside arv	Nr.	Lk.
*21123	2	45	29	31122	2	47	29
*21213	7	46	29	31222	1	52	31
21222	26	8	10	*111213	2	48	29
22112	2	5	8	111222	1	10	11
*22122	1	9	11	112112	1	6	9
*22213	1	51	30	122112	1	11	11
22222	2	2	7				

REFERAT.

Wortsilbenstatistische Untersuchung des „Kalevala“.

Den Inhalt der vorliegenden Schrift bildet eine Untersuchung der Frage, wie die acht bis zehn Silben, aus denen der Vers des „Kalevala“ (sowie der älteren finnischen und estnischen Volkslieder) besteht, sich auf die einzelnen Worte des Verses statistisch verteilen; genauer: welche von den zahllosen mathematisch möglichen Verstypen ($224 = \text{zweisilbiges} + \text{zweisilbiges} + \text{viersilbiges Wort}$, $*233 = \text{zweisilbiges} + \text{dreisilbiges} + \text{dreisilbiges Wort}$ u. s. w.) im „Kalevala“ tatsächlich vorkommen und durch einen wie hohen Prozentsatz von Versen ein jeder von diesen Verstypen darin vertreten ist.

Als Vorbild dienten Walter Anderson's „Studien zur Wortsilbenstatistik der älteren estnischen Volkslieder“ (1935), deren Grundlage die aus dem Kirchspiel Kolga-Jaani stammenden Volkslieder im II. Bande von Jakob Hurt's „Vana kannel“ (1886) bilden. Auf diese „Studien“ sei der Leser hiermit verwiesen: er wird darin eine Behandlung aller mit einer derartigen Statistik verknüpften prinzipiellen und technischen Fragen finden.

Die vorliegende Untersuchung berücksichtigt überall auch den Umstand, ob die zu einem jeden Verstypus gehörigen Verse den von den finnischen Forschern aufgestellten Quantitätsregeln (vgl. Anderson p. 9 ff. und 192 ff.) entsprechen, und zwar beschränkt sich hier die Betrachtung nicht, wie bei Anderson, auf die sog. skandierten Verse (d. h. diejenigen, wo Wortakzent und Versakzent auseinanderfallen: vor der Formel eines jeden solchen Verstypus steht ein Sternchen!), sondern erstreckt sich auf das gesamte Versmaterial.

Das „Kalevala“ besteht aus 22795 Versen. Um die objektive Genauigkeit und Zuverlässigkeit der für jeden Verstypus errechneten Prozentsätze zu prüfen, wurde (ebenso wie bei Anderson) jeder Prozentsatz dreimal berechnet: für das gesamte „Kalevala“.

für dessen erste Hälfte (1, 1—24, 383:11398 Verse) und für dessen zweite Hälfte (24, 384—50, 620:11397 Verse).

Die Verstechnik des Lönnsrotschen Epos ist mit derjenigen der echten finnischen älteren Volkslieder natürlich nicht völlig identisch, steht ihr aber sehr nahe, da das „Kalevala“ vielleicht zu 95% aus echten Volksliedern, Volksliedteilen und Volksliedversen mosaikartig zusammengesetzt ist.

Zum Vergleiche werden herangezogen die statistischen Ergebnisse über die estnischen Volkslieder aus dem obenerwähnten Buche von Anderson sowie aus der ungedruckten Seminararbeit der Verfasserin (1936) über M. Veske's „Eesti rahvalaulud“ (1879. 1883); außerdem in einigen Fällen statistische Daten über die estnischen (im Versmaß der älteren Volkslieder abgefaßten) Kunstdichtungen von G. Suits und V. Ridala (nach der ungedruckten Seminararbeit von G. Kink-Laugaste).

Im ganzen finden sich im „Kalevala“ 91 Verstypen (Vana kannel II: 153, Veske: 103), unter denen — ebenso wie in den estnischen Volksliedern — der Typus 224 bei weitem der häufigste ist (23,2% der gesamten Verszahl).

Durch mehr als 227 Verse (= 1%) sind 18 Verstypen vertreten (93,8% der gesamten Verszahl), durch je 23 bis 227 Verse (= 0,1—1%) 17 Verstypen (5,2% der Verszahl), noch seltener sind 56 Verstypen (1,0% der Verszahl); unter den letztgenannten sind 18 nur je einmal belegt.

26 von den Verstypen des „Kalevala“ fehlen entweder in „Vana kannel II“ (10 Typen) oder bei Veske (22 Typen): oben p. 62.

Die relative Häufigkeit der einzelnen Verstypen des „Kalevala“ weicht von derjenigen in „Vana kannel II“, bei Veske, Suits und Ridala erheblich ab (vgl. die Übersichtstabelle über die 18 häufigsten Typen des „Kalevala“ oben p. 62 sowie die beigeheftete Farbentafel). Die 3 häufigsten Typen sind im „Kalevala“: 224, *233, 44, in „Vana kannel II“: 224, 2222, 44, bei Veske: 224, 2222, *233, bei Suits: 224, 44, 2222, bei Ridala: *233, 224, *332. Der in den estnischen Volksliedern zweithäufigste Verstypus 2222 (13,0 bzw. 11,8%) erscheint im „Kalevala“ erst an fünfter Stelle (4,1%).

6 Verstypen, die im „Kalevala“ zu den 18 häufigsten (über 1%) gehören, sind in „Vana kannel II“ (sowie in 4 Fällen bei

Veske) durch weniger als je 1% der gesamten Verszahl vertreten: oben p. 63.

Die Zahl der achtsilbigen Verse (44 Typen) beträgt im „Kalevala“ 97,2%, diejenige der neunsilbigen Verse (40 Typen) 2,6%, diejenige der zehnsilbigen Verse (7 Typen) 0,1% der Gesamtzahl.

Die Zahl der „skandierten Verse“ (s. o.) ist im „Kalevala“ (50,0%) merklich höher als in „Vana kannel II“ (27,4%) und bei Veske (33,2%).

Die von den finnischen Forschern aufgestellten Quantitätsregeln sind mit sehr seltenen (und dann meistens nur scheinbaren) Ausnahmen konsequent durchgeführt — viel konsequenter als in den estnischen Volksliedern.

Die von Anderson (p. 187 f.) für die estnischen Volkslieder aufgestellte *Staccato-legato-Regel* („die erste Vershälfte wird sozusagen mehr staccato, die zweite mehr legato gesungen“, weshalb längere Worte viel häufiger am Ende als am Anfang des Verses stehen) gilt in der erdrückenden Mehrzahl der Fälle auch für das „Kalevala“, wo 4-, 5-, 6- und 7-silbige Wörter am Schlusse des Verses um ein vielfaches häufiger auftreten als am Anfang: oben p. 64.

Viersilbige Komposita kommen 1384 mal vor, und zwar bestehen sie aus 2 + 2 Silben in 1298 Fällen, aus 1 + 3 Silben in 86 Fällen.

Fünfsilbige Komposita begegnen (wie fünfsilbige Worte überhaupt) meistens am Versschluß: 2 + 3 Silben — 527 mal, 3 + 2 Silben — 58 mal; in 216 Fällen aber am Versanfang (immer 2 + 3 Silben).

Sechssilbige Komposita am Versschluß: 2 + 4 Silben — 265 Fälle, 3 + 3 Silben — 53 Fälle; am Versanfang (Verstypus 62): 2 + 2 + 2 Silben — 1 Fall.

Siebensilbige Komposita kommen im „Kalevala“ überhaupt nicht vor.

Achtsilbige Komposita: 2 + 2 + 4 Silben — 10 Fälle, 4 + 4 Silben — 1 Fall, 2 + 3 + 3 Silben — 1 Fall.

Eine Übersicht des Versmaterials von „Kalevala“, „Vana kannel II“ und Veske, geordnet nach Versen mit höchstens zweisilbigen, dreisilbigen, viersilbigen, fünfsilbigen, sechssilbigen, siebensilbigen und achtsilbigen Worten, findet sich oben p. 65.

Die von Anderson (p. 190) auf Grund von „Vana kannel II“ aufgestellte Regel, daß zwei Nachbarversfüße nicht durch ein einsilbiges + ein zweisilbiges + ein einsilbiges Wort ausgefüllt werden dürfen (so daß die Verstypen *1214, *12122, *12113, *21212, *121212, *211212 u. s. w. unzulässig sind), hat sich auch im „Kalevala“ hundertprozentig bewährt: nicht ein einziger Verstoß gegen diese Regel hat sich darin gefunden.

Anders steht es mit der ebenfalls von Anderson (p. 190) aufgestellten Regel, daß die erste Vershälfte nicht durch ein einsilbiges + ein dreisilbiges Wort ausgefüllt werden dürfe, abgesehen von dem seltenen (0,1%) Verstypus *1313 (wo die beiden Vershälften fast immer einander inhaltlich parallel gebaut sind). Diese Regel, die für „Vana kannel II“ und fast ebenso streng für Veske's Volkslieder gilt, hat für das „Kalevala“ durchaus keine Geltung: der Verstypus *134 kommt hier 349 mal vor (1,5%), der Verstypus *1322 88 mal (0,4%); daneben der Verstypus *1313 44 mal (0,2%), darunter 15 mal ohne inhaltlichen Parallelismus.

Sisukord.

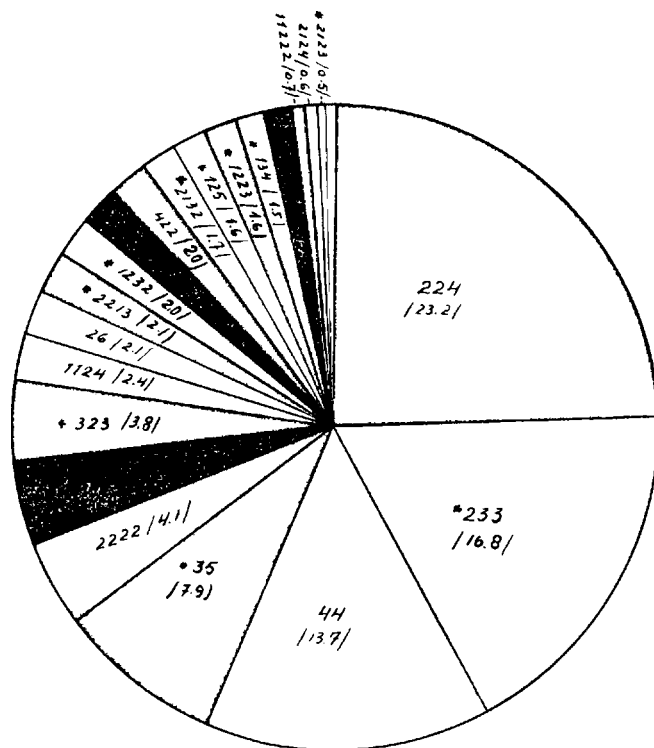
	Lk.
Eessõna	3
I. Värsitüübid ainult kaheasilbiliste sõnadega	6
A. Kaheksasilbiline värsitüüp	6
a. Neljasõnaline	6
1. Tüüp 2222 (946 värssi): 6.	
B. Kümnesilbiline värsitüüp	7
a. Viiesõnaline	7
2. Tüüp 22222 (2 v.): 7.	
II. Värsitüübid ainult ühesilbiliste sõnadega	7
III. Värsitüübid ühe- ja kaheasilbiliste sõnadega	7
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	7
a. Viiesõnalised	7
3. Tüüp 11222 (168 v.): 7. — 4. Tüüp 21122 (11 v.): 8.	
— 5. Tüüp 22112 (2 v.): 8.	
b. Kuuesõnalised	8
6. Tüüp 112112 (1 v.): 9.	
c. Seitsmesõnalised	9
B. Üheksasilbilised värsitüübid	9
a. Viiesõnalised	9
7. Tüüp 12222 (43 v.): 9. — 8. Tüüp 21222 (26 v.): 10.	
— 9. Tüüp *22122 (1 v.): 11.	
b. Kuuesõnalised	11
10. Tüüp 111222 (1 v.): 11. — 11. Tüüp 122112 (1 v.): 11.	
c. Seitsmesõnalised	11
d. Kaheksasõnalised	11
C. Kümnesilbilised värsitüübid	11
IV. Värsitüübid kuni kolmesilbiliste sõnadega	12
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	12
a. Kolmesõnalised	12
12. Tüüp *233 (3824 v.): 12. — 13. Tüüp *323 (867 v.):	
14. — 14. Tüüp *332 (898 v.): 15.	

	Lk.
b. Neljasõnalised	15
15. Tüüp *1133 (264 v.): 16. — 16. Tüüp *1313 (44 v.): 16. — 17. Tüüp *3113 (8 v.): 17. — 18. Tüüp *1223 (360 v.): 17. — 19. Tüüp *1232 (455 v.): 18. — 20. Tüüp *1322 (88 v.): 19. — 21. Tüüp *2123 (121 v.): 19. — 22. Tüüp *2132 (386 v.): 20. — 23. Tüüp *2213 (475 v.): 20. — 24. Tüüp 3122 (16 v.): 21.	
c. Viiesõnalised	21
25. Tüüp *11123 (14 v.): 21. — 26. Tüüp *11132 (35 v.): 22. — 27. Tüüp *11213 (13 v.): 22. — 28. Tüüp *21113 (1 v.): 23.	
d. Kuuesõnalised	23
B. Üheksasilbilised värsitüübid	23
a. Kolmesõnaline	23
29. Tüüp *333 (26 v.): 23.	
b. Neljasõnalised	24
30. Tüüp *1233 (61 v.): 24. — 31. Tüüp *1323 (1 v.): 25. — 32. Tüüp *2133 (95 v.): 25. — 33. Tüüp *3123 (3 v.): 26. — 34. Tüüp *3132 (2 v.): 26. — 35. Tüüp *3213 (1 v.): 26. — 36. Tüüp *2223 (4 v.): 26. — 37. Tüüp *2232 (2 v.): 27. — 38. Tüüp *2322 (5 v.): 27. — 39. Tüüp 3222 (14 v.): 27.	
c. Viiesõnalised	27
40. Tüüp *11133 (5 v.): 28. — 41. Tüüp *11223 (1 v.): 28. — 42. Tüüp *11322 (3 v.): 28. — 43. Tüüp *12123 (2 v.): 28. — 44. Tüüp *12213 (4 v.): 28. — 45. Tüüp *21123 (2 v.): 29. — 46. Tüüp *21213 (7 v.): 29. — 47. Tüüp 31122 (2 v.): 29.	
d. Kuuesõnalised	29
48. Tüüp *111213 (2 v.): 29.	
e. Seitsmesõnalised	29
C. Kümnesilbilised värsitüübid	30
a. Neljasõnalised	30
49. Tüüp *2233 (9 v.): 30.	
b. Viiesõnalised	30
50. Tüüp *11233 (1 v.): 30. — 51. Tüüp *22213 (1 v.): 30. — 52. Tüüp 31222 (1 v.): 31.	
c. Kuuesõnalised	31
d. Seitsmesõnalised	31
e. Kaheksasõnalised	31
V. Värsitüübid kuni neljasilbiliste sõnadega	31
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	31
a. Kahesõnaline	31
53. Tüüp 44 (3132 v.): 31.	
b. Kolmesõnalised	33
54. Tüüp *134 (349 v.): 33. — 55. Tüüp *143 (7 v.): 34. — 56. Tüüp 314 (28 v.): 34. — 57. Tüüp *413 (89 v.):	

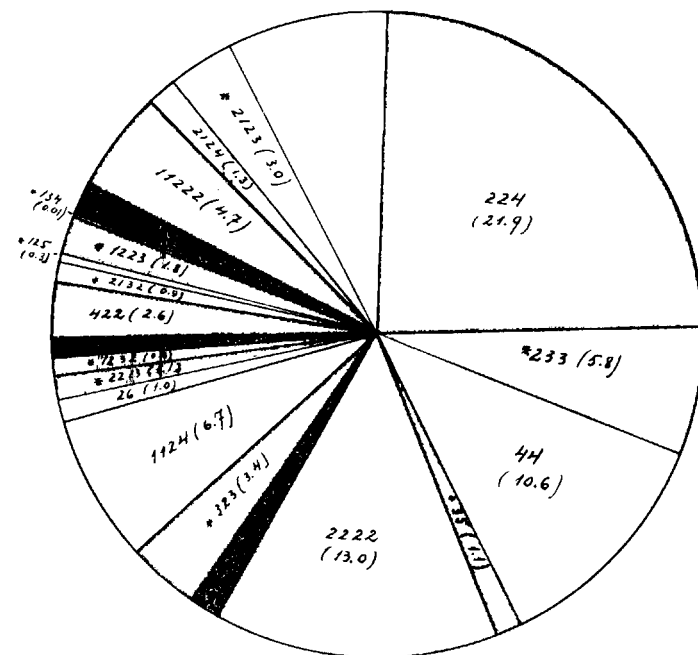
35. — 58. Tüüp 224 (5297 v.): 36. — 59. Tüüp 242 (5 v.): 37. — 60. Tüüp 422 (446 v.): 38.	l.k.
c. Neljasõnalised	38
61. Tüüp 1124 (556 v.): 38. — 62. Tüüp 1142 (2 v.): 39. — 63. Tüüp 2114 (27 v.): 39. — 64. Tüüp 4112 (3 v.): 40.	
d. Viiesõnalised	40
B. Üheksasilbilised värsitüübid	40
a. Kolmesõnalised	40
65. Tüüp 414 (1 v.): 40. — 66. Tüüp *234 (6 v.): 41. — 67. Tüüp 324 (26 v.): 41.	
b. Neljasõnalised	42
68. Tüüp 1224 (97 v.): 42. — 69. Tüüp 2124 (132 v.): 42. — 70. Tüüp 2214 (1 v.): 43. — 71. Tüüp 4122 (2 v.): 44.	
c. Viiesõnalised	44
72. Tüüp 11124 (8 v.): 44.	
d. Kuuesõnalised	44
C. Kümnesilbilised värsitüübid	44
a. Neljasõnalised	44
73. Tüüp 2224 (13 v.): 44.	
b. Viiesõnalised	45
74. Tüüp 11224 (1 v.): 45.	
VI. Värsitüübid kuni viiesilbiliste sõnadega	45
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	45
a. Kahesõnalised	45
75. Tüüp *35 (1803 v.): 45. — 76. Tüüp *53 (452 v.): 47.	
b. Kolmesõnalised	48
77. Tüüp *125 (376 v.): 48. — 78. Tüüp *215 (79 v.): 49.	
c. Neljasõnalised	50
79. Tüüp *1115 (8 v.): 50.	
B. Üheksasilbilised värsitüübid	50
a. Kahesõnalised	50
80. Tüüp *45 (1 v.): 50.	
b. Kolmesõnalised	51
81. Tüüp *315 (1 v.): 51. — 82. Tüüp *225 (2 v.): 51.	
c. Neljasõnalised	51
83. Tüüp *1125 (2 v.): 51. — 84. Tüüp *1215 (3 v.): 51.	
d. Viiesõnalised	51
VII. Värsitüübid kuni kuuesilbiliste sõnadega	52
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	52
a. Kahesõnalised	52
85. Tüüp 26 (486 v.): 52. — 86. Tüüp 62 (1 v.): 57.	

	57
b. Kolmesõnalised	57
87. Tüüp 116 (6 v.): 57.	
B. Üheksasilbilised värsitüübid	57
a. Kaheõnalised	57
88. Tüüp 36 (1 v.): 57.	
b. Kolmesõnalised	58
89. Tüüp 216 (7 v.): 58.	
c. Neljasõnalised	58
VIII. Värsitüübid kuni seitsmesilbiliste sõnadega	58
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	58
a. Kaheõnalised	58
90. Tüüp *17 (2 v.): 58.	
IX. Värsitüübid kuni kaheksasilbiliste sõnadega	59
A. Kaheksasilbilised värsitüübid	59
a. Ühesõnaline	59
91. Tüüp 8 (12 v.): 59.	
Värsitüübid esinemissageduse järjekorras	59
Kokkuvõtteid ja võrdlusi	61
Tarvitatud kirjandus	65
Värsitüüpide register	66
Referat: Wortsilbenstatistische Untersuchung des „Kalevala“.	69
Tahvel: „Kalevala“ ja „Vana kandle II“ sõnasilbispektru- mid	62

Kalevala

Vana Kannel

„Kalevala“ ja „Vana Kandle II“ sõnasilbispektrumid.